

Warszawa, dnia stycznia 2018 r.

**DO PREZESA I CZŁONKÓW
TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ**

**ODPOWIEDŹ
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
NA PYTANIA TRYBUNAŁU W RAMACH ZARZĄDZONYCH PRZED
ROZPRAWĄ W DNIU 12 GRUDNIA 2017 R. ŚRODKÓW
ORGANIZACJI POSTĘPOWANIA**

**w sprawie C-441/17
Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej**

Pełnomocnik Rzeczypospolitej Polskiej:

Bogusław Majczyna

Adres do doręczeń:

**Ministerstwo Spraw Zagranicznych
al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa – POLSKA**

I. WPROWADZENIE

1. Pismem z dnia 29 listopada 2017 r. (1065736 PL) Rzeczpospolita Polska została poinformowana o zarządzonych przez Trybunał środkach organizacji postępowania obejmujących pytania, na które należy udzielić odpowiedzi podczas rozprawy w dniu 12 grudnia 2017 r.
2. W trakcie rozprawy w dniu 12 grudnia 2017 r. Rzeczpospolita Polska, ze względu na ograniczone ramy czasowe, nie zdołała w sposób wyczerpujący odnieść się do pytań Trybunału. W związku z tym, tytułem uzupełnienia wystąpień pełnomocników Rzeczypospolitej Polskiej w trakcie rozprawy, Rzeczpospolita Polska przekazuje niniejszym szczegółowe wyjaśnienia dotyczące ww. pytań, aby umożliwić Trybunałowi orzekanie w oparciu o pełną informację na temat stanu faktycznego będącego przedmiotem niniejszego postępowania.
3. Jednocześnie Rzeczpospolita Polska zwraca uwagę, że podczas swojego wystąpienia pełnomocnik Polski wyraził zamiar przekazania Trybunałowi po rozprawie szczegółowego, pisemnego odniesienia się do postawionych pytań, co nie spotkało się z odmową ze strony przewodniczącego składu orzekającego. Rzeczpospolita Polska przyjęła zatem, że takie działanie zostało uznane za dopuszczalne.

II. ODPOWIEDZI NA PYTANIA

II.1. Przypomnienie w skrócie przepisów dotyczących kompetencji organów, które uczestniczyły w opracowaniu przepisów dotyczących gospodarki leśnej, i stosunku poszczególnych decyzji do siebie

Minister Środowiska

4. Na podstawie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (art. 146, art. 147), ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (art. 7 ust. 2–4), ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (art. 34):

Minister Środowiska, będąc członkiem Rady Ministrów, uczestniczy w prowadzeniu polityki wewnętrznej i zagranicznej RP niezastrzeżonej dla innych organów państwowych i samorządu terytorialnego, w szczególności poprzez:

- 1) zapewnienie wykonywania ustaw;
 - 2) wydawanie rozporządzeń i zarządzeń;
 - 3) koordynowanie i kontrolę prac organów administracji rządowej,
 - 4) inicjowanie i opracowywanie, w zakresie działu którym kieruje, polityki Rady Ministrów oraz przedkładanie w tym zakresie inicjatyw i odpowiednich projektów aktów normatywnych na posiedzenia Rady Ministrów,
 - 5) realizację polityki ustalonej przez Radę Ministrów.
5. Dział środowisko (art. 28 ust. 1 ustawy o działach administracji rządowej) obejmuje szeroką materię, w tym m.in. leśnictwo.
6. Zgodnie z ustawą z dnia 28 września 1991 r. o lasach, minister właściwy do spraw środowiska w szczególności :
- 1) sprawuje nadzór nad Lasami Państwowymi (art. 4 ust. 4);
 - 2) sprawuje nadzór nad gospodarką leśną w lasach stanowiących własność Skarbu Państwa (art. 5 ust. 1);
 - 3) w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (art. 9 ust. 3);
 - 4) określa, w drodze rozporządzenia, wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (art. 14 b ust. 2), uwzględniając m.in.:
 - a) cele określone w art. 7 ust. 1, w tym potrzebę zachowania wszystkich zasobów, tworów i składników przyrody w odpowiednim stanie, w szczególności gatunków, które są przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej;
 - b) uwarunkowania gospodarcze, społeczne i kulturowe oraz cechy lokalne;
 - 5) w odniesieniu do lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, na wniosek Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych zaopiniowany przez radę gminy, w drodze decyzji uznaje las za ochronny lub pozbawia go tego charakteru (art. 16 ust.1);
 - 6) w drodze rozporządzenia określa szczegółowe zasady i tryb uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowe zasady prowadzenia w nich gospodarki leśnej (art. 17);

- 7) zatwierdza plan urządzenia lasu dla lasów stanowiących własność Skarbu Państwa oraz uproszczone plany urządzenia lasu dla lasów wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (art. 22 ust. 1);
- 8) nadzoruje wykonanie planów urządzenia lasu dla lasów stanowiących własność Skarbu Państwa oraz wykonywanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (art. 22. ust. 4);
- 9) określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji lasu, o której mowa w art. 19 ust. 3 (art. 25);
- 10) w drodze zarządzenia nadaje statut Lasom Państwowym, określając w nim szczegółowe zasady i tryb działania oraz organy wewnętrzne, mając na uwadze stworzenie optymalnych warunków organizacyjnych do prawidłowej realizacji zadań przez Lasy Państwowe.

Dyrektor Generalny Lasów Państwowych (Dyrektor Generalny)

7. Jak to w sposób bardzo szczegółowy wyłuszczone w załączniku do Powiadomienia skierowanego przez Rzeczpospolitą Polską do Komisji Europejskiej, w wykonaniu żądania zawartego w pkt. 3 Postanowienia Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20 listopada 2017 r. w sprawie C- 441/17 R (zob. załącznik nr 1 do niniejszego pisma) - Dyrektor Generalny Lasów Państwowych jest organem kierowniczym podmiotu będącego przedsiębiorcą funkcjonującym pod firmą Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (Lasy Państwowe) i prowadzącym działalność w zakresie: (1) gospodarki leśnej, (2) usług wspomaganie administracji publicznej w wypełnianiu jej obowiązków, (3) dodatkowej działalności zarobkowej oraz (4) działalności rozwojowej. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych ani żadne inne wewnętrzne organy kierownicze Lasów Państwowych nie należą do szeroko rozumianej administracji publicznej. To samo dotyczy również Lasów Państwowych jako takich. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych ani żadne organy kierownicze w Lasach Państwowych co do zasady nie mają zdolności do dokonywania doniosłych czynności konwencjonalnych. Uprawnienia oraz relacje między Dyrektorem Generalnym Lasów Państwowych a Ministrem Środowiska przedstawiono w szczególności w wyżej wymienionym załączniku nr 1.

8. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych działa przede wszystkim na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach. Zgodnie z art. 33 ust. 3 ustawy o lasach, Dyrektor Generalny w szczególności:

- 1) reprezentuje Skarb Państwa w stosunkach cywilnoprawnych w zakresie swojego działania;
- 2) inicjuje, organizuje oraz koordynuje przedsięwzięcia na rzecz ochrony lasów, racjonalnej gospodarki leśnej i rozwoju leśnictwa.

9. Dyrektorowi Generalnemu Lasów Państwowych przysługuje uprawnienie do stanowienia aktów ogólnego zarządu (uprawnienie do wydawania decyzji zarządczych oraz zarządzeń). Decyzje zarządcze oraz zarządzenia wydawane przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych nie są aktami administracyjno–prawnymi. Są aktami wykonywania przepisów prawa, konkretyzującymi sposób wykonywania przepisów prawnych o charakterze administracyjno–prawnym. Omawiane akty wykonywania prawa są wiążące wyłącznie dla pracowników jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych. W szczególności należy tu wymienić:

- 1) „Zasady hodowli lasu”, będące załącznikiem do Zarządzenia nr 53 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r., obowiązujące w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych od dnia 1 stycznia 2012 r.;
- 2) „Instrukcję ochrony lasu”, będąca załącznikiem do Zarządzenia nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 22 listopada 2011 r., obowiązującą w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych od dnia 1 stycznia 2012 r.

Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych (Dyrektor RDLP)

10. Zgodnie z art. 34 ustawy o lasach, dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych w szczególności:

- 1) reprezentuje Skarb Państwa w stosunkach cywilnoprawnych w zakresie swojego działania;
- 2) organizuje wspólne przedsięwzięcia nadzorowanych jednostek organizacyjnych w zakresie ochrony lasu i racjonalnej gospodarki leśnej;
- 3) dysponuje środkami finansowymi, wydzielonymi na wyrównywanie niedoborów środków w poszczególnych nadleśnictwach, wynikających ze zróżnicowanych warunków gospodarki leśnej;

11. Na mocy art. 5a ustawy o lasach Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może powierzyć, w drodze porozumienia, dyrektorowi regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych wykonywanie zadań poza terenami jego działania, związanych z realizacją planu zadań ochronnych lub planu ochrony obszaru Natura 2000.
12. Na podstawie statutu Lasów Państwowych dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych w szczególności:
 - 1) nadzoruje prowadzenie gospodarki leśnej w lasach zarządzanych przez Lasy Państwowe;
 - 2) koordynuje i organizuje prace związane ze sporządzaniem planów urządzenia lasu.

Nadleśniczy

13. Zgodnie z ustawą o lasach, nadleśniczy w szczególności:
 - 1) prowadzi samodzielnie gospodarkę leśną w nadleśnictwie na podstawie planu urządzenia lasu oraz odpowiada za stan lasu. (art. 35.1);
 - 2) jest obowiązany do wprowadzenia okresowego zakazu wstępu do lasu (art. 26 ust. 3) w razie gdy:
 - 3) wystąpiło zniszczenie albo znaczne uszkodzenie drzewostanów lub degradacja runa leśnego;
 - 4) występuje duże zagrożenie pożarowe;
 - 5) wykonywane są zabiegi gospodarcze związane z hodowlą, ochroną lasu lub pozyskiwaniem drewna.
14. Na podstawie statutu Lasów Państwowych nadleśniczy w szczególności:
 - 1) uczestniczy w opracowywaniu planu urządzenia lasu,
 - 2) występuje w szczególnych przypadkach do dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych o dokonanie zmian w planie urządzenia lasu.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska (RDOŚ)

15. Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (ustawa o oś), organem właściwym w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko jest:

- 1) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska – w przypadku dokumentów opracowywanych i zmienianych przez naczelne lub centralne organy administracji rządowej;
- 2) regionalny dyrektor ochrony środowiska – w przypadku dokumentów innych niż wymienione w pkt. 1).

Plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa

16. Przepis art. 57 ust. 1 ustawy o oś odnosi się w szczególności do Planu urządzenia lasu (przywoływanego dalej także jako „PUL”) jako dokumentu podlegającego strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, dokonywanej przy udziale opiniodawczym regionalnego dyrektora ochrony środowiska.
17. W odniesieniu do lasów Skarbu Państw PUL jest podstawowym dokumentem określającym na poziomie nadleśnictwa zadania z zakresu gospodarki leśnej i kształtującym większość jej aspektów. Co do zasady, PUL jest sporządzany co 10 lat. Zgodnie z polskim porządkiem prawnym, plan urządzenia lasu należy identyfikować jako akt stosowania prawa o charakterze indywidualno–konkretnym. PUL podlega zatwierdzeniu przez ministra właściwego do spraw środowiska. W PUL określa się m.in. maksymalną możliwą do pozyskania miąższność drewna w dziesięcioleciu, ustaloną szczegółowo na podstawie wyników inwentaryzacji zasobów leśnych (ta ilość drewna nazywana jest etatem miąższnościowym pozyskania surowca drzewnego przez dane nadleśnictwo lub w skrócie etatem). PUL określa także inne konieczne zadania gospodarcze, w tym z zakresu ochrony lasu, ochrony przeciwpożarowej, ale także ochrony przyrody. Plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa składa się z następujących części:
 - 1) elaboratu, zawierającego m.in.: opis nadleśnictwa, omówienie wyników inwentaryzacji terenowej, zestawienia tabelaryczne, analizę i ocenę gospodarki leśnej w poprzednim okresie obowiązywania PUL, opisanie i uzasadnienie planu gospodarczego na bieżące dziesięciolecie;
 - 2) programu ochrony przyrody, zawierającego opis warunków przyrodniczych na terenie nadleśnictwa, opis istniejących i projektowanych form ochrony przyrody, charakterystykę walorów przyrodniczych i kulturowych, opis planowanych działań nadleśnictwa w zakresie ochrony przyrody i prowadzenia gospodarki leśnej uwzględniającej wymogi ochrony przyrody;

- 3) opisu taksacyjnego lasu, zawierającego szczegółowe informacje o każdym tzw. wydzieleniu leśnym, z uwzględnieniem takich danych jak: skład gatunkowy drzewostanu, wiek, struktura warstwowa, warunki siedliskowe, miąższość drzewostanu oraz zaprojektowane wskazania gospodarcze;
 - 4) wykazu projektowanych użytków rębnych i cięć pielęgnacyjnych;
 - 5) map o różnej treści i skali: gospodarczej, drzewostanowej, siedliskowej, nt. walorów przyrodniczych, cięć rębnych itp.
18. Plan urządzenia lasu jest dokumentem, który oddziałuje między innymi na funkcjonowanie jednostek samorządu terytorialnego w zakresie polityki przestrzennej i zagospodarowania terenu. Jego sporządzenie i zatwierdzenie poprzedzone jest długotrwałymi działaniami, podejmowanymi przez szereg podmiotów.
19. Nie licząc tzw. prac wstępnych i przygotowawczych, sporządzanie planu urządzenia lasu przebiega w dwóch etapach:
- 1) etapu obejmującego terenową inwentaryzację, w trakcie której dokonywany jest opis taksacyjny lasu, weryfikacja granic wyłączeń taksacyjnych (wydziałów leśnych), a także następuje weryfikacja zapisów zawartych w powszechnej ewidencji gruntów oraz zaprojektowanie wskazań gospodarczych dla poszczególnych wydziałów;
 - 2) etapu obejmującego prace kameralne, które polegają na opracowaniu danych pochodzących z inwentaryzacji terenowej, przygotowaniu bazy danych do Systemu Informatycznego Lasów Państwowych (SILP), obliczeniu etatu miąższościowego pozyskania surowca drzewnego w ramach tzw. użytkowania rębego i określeniu powierzchni oraz masy surowca drzewnego do pozyskania w tzw. użytkowaniu przedrębnym, sporządzeniu planu użytkowania głównego lasu (tzw. planu cięć), wykonaniu zestawień, tabel i wykazów, sporządzeniu mapy numerycznej zgodnej ze Standardem Leśnej Mapy Numerycznej oraz wykonaniu map analogowych.
20. Dokumentem załączonym przy zatwierdzeniu projektu planu urządzenia lasu była prognoza oddziaływania projektu PUL na środowisko i obszary Natura 2000 wraz z pisemnym podsumowaniem, zawierającym uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu i informację o udziale społeczeństwa w postępowaniu.

21. Aktem prawnym określającym wymogi, jakim musi odpowiadać każdy PUL, jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (Dz. U. poz. 1302). Sposób sporządzania PUL został ustalony aktem ogólnego zarządu - zarządzeniem nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. w sprawie Instrukcji Urządzania Lasu. Zgodnie z tymi dokumentami procedura tworzenia PUL odbywa się następująco:

- 1) dyrektor RDLP zwołuje Komisję Założeń Planu (KZP), której celem jest opracowanie założeń do projektu PUL. KZP jest zwykle zwoływana w ósmym roku obowiązywania aktualnego planu;
- 2) do publicznej wiadomości (Biuletyn Informacji Publicznej oraz lokalna prasa) podaje się informacje o przystąpieniu do opracowania projektu PUL, informując o możliwości składania wniosków i uwag oraz uczestnictwa w posiedzeniu KZP;
- 3) w wykonaniu przepisów o zamówieniach publicznych dyrektor regionalnej dyrekcji LP dokonuje wyłonienia wykonawcy projektu PUL, przy czym działanie tego wykonawcy nie polega stricte na pracach urządzeniowych, lecz na świadczeniu usług w zakresie urządzania lasu;
- 4) wykonawca prac urządzeniowych opracowuje projekt PUL, w tym przeprowadza prace (a) wstępne, (b) przygotowawcze, (c) terenowe (w tym wykonuje taksację polegającą na terenowym opisie każdego wydzielenia wraz z identyfikacją tzw. potrzeb hodowlanych poszczególnych drzewostanów, nie wyłączając potrzeb w zakresie wycinki drzew w ramach prac pielęgnacyjnych), (d) kameralne (m.in. w zakresie obliczenia, ile drewna powinno oraz może być pozyskane w ciągu dziesięciolecia, a także w zakresie zestawienia danych przyrodniczych w Programie Ochrony Przyrody);
- 5) wykonawca prac urządzeniowych opracowuje Prognozę Oddziaływania projektu PUL na środowisko, w którym to dokumencie deklaruje się i uzasadnia, że zrealizowanie planu nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko, w tym na przyrodę lasu;
- 6) dyrektor RDLP zwołuje Nadzwyczajną Radę Techniczno-Gospodarczą (NTG), której celem jest:

- a) dokonanie analizy gospodarki przeszłej na podstawie referatu nadleśniczego, referatu kierownika Zespołu Ochrony Lasu, koreferatu wykonawcy projektu Planu Urządzenia Lasu;
- b) dokonanie oceny gospodarki przeszłej przez dyrektora RDLP;
- c) omówienie i przyjęcie projektu PUL na kolejne dziesięciolecie na podstawie referatu wykonawcy i koreferatu nadleśniczego;
- d) omówienie projektu Programu Ochrony Przyrody na podstawie referatu wykonawcy projektu PUL i koreferatu nadleśniczego;
- e) omówienie projektu Prognozy Oddziaływania Planu Urządzenia Lasu na Środowisko na podstawie referatu wykonawcy projektu PUL i koreferatu nadleśniczego.

W trakcie NTG de facto dochodzi do rozstrzygnięcia o najważniejszych elementach gospodarki leśnej na okres 10-letni;

- 7) staraniem dyrektora RDLP do publicznej wiadomości (BIP oraz lokalna prasa) podaje się informacje o możliwości zapoznania się z projektem PUL oraz Prognozą Oddziaływania na Środowisko (dokument ten wyklada się zwykle do wglądu w siedzibie nadleśnictwa), a także informuje się o możliwości składania wniosków i uwag;
- 8) projekt PUL wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko przekazuje się do regionalnego dyrektora ochrony środowiska (RDOŚ) oraz państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego (PWIS) z wnioskiem o wydanie opinii oraz uwag i wniosków;
- 9) dyrektor RDLP może zwołać, poprzez ogłoszenie w prasie lokalnej i w BIP, Komisję Projektu Planu (KPP), której zadaniem jest omówienie opinii, uwag i wniosków zgłoszonych przez RDOŚ oraz wojewódzkiego inspektora sanitarnego oraz wstępne sformułowanie uzasadnienia stanowiska odnośnie zgłoszonych uwag i wniosków;
- 10) przed skierowaniem PUL do zatwierdzenia, dyrektor RDLP sporządza pisemne podsumowanie Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko, zawierające: (a) uzasadnienie wyboru określonego wariantu PUL, (b) uzasadnienie dotyczące zapewnienia udziału społeczeństwa w projektowaniu PUL, a także (c) informacje nt. sposobu uwzględnienia: ustaleń zawartych w Prognozie Oddziaływania na Środowisko, w tym propozycje w sprawie monitoringu, oraz opinie RDOŚ oraz PWIS;

- 11) po zatwierdzeniu PUL przez Ministra Środowiska, dyrektor RDLP:
- a) podaje do publicznej wiadomości informację o zatwierdzeniu planu przez ministra właściwego do spraw środowiska i możliwościach zapoznania się z jego treścią oraz uzasadnieniem i podsumowaniem,
 - b) przekazuje akt zatwierdzenia PUL, wraz z podsumowaniem i przyjętym Planem Urządzenia Lasu, regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska oraz państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu,
 - c) monitoruje oddziaływanie PUL na środowisko.
22. W trakcie projektowania przez dyrektora RDLP planu urządzenia lasu istotna rola w całym procesie przypada zatem organom administracji publicznej, jakim są regionalny dyrektor ochrony środowiska oraz wojewódzki inspektor sanitarny. Poza tym, znaczący wpływ na ten proces (i to w różnych jego fazach) mają (mogą mieć) interesariusze reprezentujący społeczeństwo.
23. Ostatecznie PUL, po zakończeniu tej wieloetapowej i skomplikowanej procedury, zatwierdzany jest aktem administracyjno–prawnym przez ministra właściwego ds. środowiska (stając się tym samym aktem stosowania prawa o charakterze indywidualno–konkretnym).
24. W Nadleśnictwie Białowieża PUL na lata 2012 - 2021 zatwierdzony został decyzją Ministra Środowiska z dnia 9 października 2012 r., znak: DLP-lpn-6l 1-31/40283/12. Następnie Dyrektor Generalny Lasów Państwowych, wnioskiem z dnia 18 marca 2016 r., wystąpił o zatwierdzenie aneksu do planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Białowieża sporządzonego na lata 2012-2021. Wniosek ten poprzedzony został uzyskaniem pisemnej opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku (znak WPN.611.38.2015.GP z dnia 12 lutego 2016 r.) oraz Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarny w Białymstoku (znak NZ.0523.191.2015 z dnia 10 listopada 2015 r.). Organy te działały na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy ooś. Ponadto złożenie wniosku poprzedzone było wszystkimi elementami niezbędnymi do uznania procedury sporządzenia PUL za zgodną z prawem, na co wskazują wszystkie dokumenty złożone w sprawie o sygn. jw.

II.2. Wypowiedzenie się na temat argumentu zawartego w pkt. 31 odpowiedzi na skargę, opartego na okoliczności, że maksymalna ilość drewna podlegającego pozyskaniu przewidziana w aneksie z 2016 r. (188 000m³) jest znacznie niższa od ilości dozwolonej w PUL dotyczących okresów 1992-2001 (308 000m³) i 2002-2011 (302 000m³)

25. Zgodnie z ustawą o lasach, zasoby leśne (grunty obejmujące uprawy leśne lub przejściowo pozbawione roślinności leśnej oraz lasy będące gruntami związanymi z gospodarką leśną) powinny być używane do prowadzenia gospodarki leśnej w sposób trwale zrównoważony, tj. w taki sposób, aby służyły realizacji poszczególnych funkcji lasu (zarówno funkcji pozaprodukcyjnych, jak i funkcji wytwarzania surowca drzewnego) w sposób ciągły, bez szkody (uszczerbku) dla każdej z nich.
26. Nieodzownym działaniem składającym się na trwale zrównoważoną gospodarkę leśną jest pozyskiwanie surowca drzewnego (użytkowanie główne lasu). Nie może być mowy o trwale zrównoważonej gospodarce leśnej bez użytkowania głównego lasu. Wstrzymanie się od użytkowania głównego lasu sprzeciwia się zasadom trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.
27. Do 2012 roku w nadleśnictwach puszczańskich (Białowieża, Browsk i Hajnówka) była prowadzona trwale zrównoważona gospodarka leśna *sensu stricto*. W wykonaniu przepisów ustawy o lasach oraz postanowień aktów prawnych wynikających z ustawy o lasach, trwale zrównoważona gospodarka leśna wymagała utrzymywania użytkowania głównego lasu w skali dziesięciolecia na poziomie około 300 tys. m³ surowca drzewnego w Nadleśnictwie Białowieża oraz po około 600 tys. m³ w pozostałych dwóch nadleśnictwach.
28. Taki poziom pozyskania surowca drzewnego w okresie dziesięcioletnim, realizowany w wykonaniu planów urządzenia lasu do roku 2012, wynikał wprost z wiedzy o procesach ekologicznych zachodzących w ekosystemach leśnych, wiedzy o urządzeniu lasu oraz wiedzy z zakresu hodowli i ochrony lasu. Gwarantował on w szczególności:
 - 1) kształtowanie należytej różnorodności biologicznej w układzie krajobrazowym;
 - 2) utrzymywanie pożądanego stanu sanitarnego lasu, w tym niedopuszczającego do pojawiania się i rozwijania procesu tzw. choroby łańcuchowej ekosystemów leśnych,

- 3)zapewniając równocześnie należytą podaż surowca drzewnego dla zaspokojenia potrzeb przemysłu drzewnego.
29. W tym miejscu Rzeczpospolita Polska nie może nie podnieść takiej oto istotnej okoliczności, że zgodnie z obowiązującym w Polsce porządkiem prawnym ustawa o lasach stanowi akt prawny przywołany w prawie ochrony środowiska jako zbiór przepisów konkretyzujących (uszczegóławiających) ochronę środowiska leśnego (jako akt prawny zawierający przepisy szczegółowe, których wykonywanie służy ochronie lasów jako składowej zasobów przyrody – o ile lasy te nie stanowią zasobów we władaniu parków narodowych). Innymi słowy, realizując do roku 2012 w kolejnych okresach dziesięcioletnich użytkowanie główne lasu na poziomie odpowiednio 300 oraz 600 tys. m³ zapewniono - z prawnego punktu widzenia - ochronę lasów jako składowych środowiska naturalnego.
30. Konstatację, iż tak było nie tylko z prawnego, lecz również z faktycznego (praktycznego) punktu widzenia, potwierdza okoliczność włączenia całego obszaru Puszczy Białowieskiej do sieci Natura 2000. Z jednej strony, był to wyraz docenienia roli dotychczas prowadzonej trwale zrównoważonej gospodarki leśnej w nadleśnictwach puszczańskich w kształtowaniu dobrostanu przyrodniczego, z drugiej zaś, skutkowało to potrzebą wyeksponowania pozaprodukcyjnej funkcji lasu jako „zbiornika” bogactwa przyrodniczego. Innymi słowy, włączenie obszaru Puszczy Białowieskiej do sieci Natura 2000 wywołało potrzebę wysunięcie funkcji lasu jako zbiornika różnorodności biologicznej na plan pierwszy, przed funkcję wytwarzania surowca drzewnego. Można obrazowo stwierdzić, że od roku 2012 w nadleśnictwach puszczańskich postanowiono nie kontynuować trwale zrównoważonej gospodarki leśnej *sensu stricto*, lecz prowadzić ochronę przyrody z użyciem metod gospodarki leśnej.
31. Kierując się powyższymi przesłankami oraz metodami planowania urzędniowego ustalono, że dla okresu 2012-2021 użytkowanie główne (w skali dziesięciolecia) powinno wynosić odpowiednio: 166 tys. m³ w Nadleśnictwie Białowieża (a nie jak dotychczas – 300 tys. m³), 435 tys. m³ w Nadleśnictwie Browsk (a nie jak dotychczas ok. 600 tys. m³) oraz 472 tys. m³ w Nadleśnictwie Hajnówka (a nie jak dotąd ok. 600 tys. m³). Takie wartości etatów wynikały bezpośrednio z zaplanowanych działań służących ochronie różnorodności biologicznej, realizowanych metodami gospodarki leśnej. Zaplanowano m.in.:

- 1)odsłanianie naturalnego odnowienia lasu złożonego z gatunków drzew właściwych dla siedlisk przyrodniczych (np. dębu, lipy i klonu) na siedlisku 9170;
 - 2)dostosowywanie składu gatunkowego drzewostanów na zgodny z danym siedliskiem przyrodniczym, np. sukcesywne zastępowanie nadmiaru świerka na siedlisku 9170 gatunkami liściastymi itp.
32. Ponadto taki poziom pozyskania w pełni zabezpieczał zapotrzebowanie lokalnej społeczności na surowiec drzewny oraz pozwalał, w sytuacji wystąpienia gradacji kornika drukarza, na skuteczne jej ograniczanie metodami gospodarki leśnej (tak jak skutecznie czyniono to przez wszystkie dekady wcześniej).
33. Projekty planów urządzenia lasu opracowane z uwzględnieniem wiodącej funkcji ochrony różnorodności biologicznej lasu (i przewidujące użytkowanie główne lasu na ww. poziomie 166 tys. m³, 435 tys. m³ oraz 472 tys. m³), po przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i uzyskaniu pozytywnych opinii ze strony Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, zostały przedłożone do akceptacji Ministrowi Środowiska. Mimo wcześniejszego pozytywnego stosunku Ministra Środowiska do opracowywanych projektów planów urządzenia lasu, pod wpływem nacisków radykalnych organizacji ekocentrycznych organ ten podjął zaskakującą decyzję katastroficznego ograniczenia etatów miąższościowych pozyskania surowca drzewnego do poziomu 48,5 tys. m³ rocznie dla wszystkich trzech puszczańskich nadleśnictw łącznie. Minister Środowiska w decyzji z dnia 9 października 2012 r. zatwierdził bowiem plany urządzenia lasu dla nadleśnictw Puszczy Białowieskiej, zmniejszające etaty pozyskania surowca drzewnego do:
- 1)63 tys. m³ drewna w ciągu 10 lat dla nadleśnictwa Białowieża;
 - 2)214 tys. m³ drewna w ciągu 10 lat dla nadleśnictwa Browsk;
 - 3)192 tys. m³ drewna w ciągu 10 lat dla nadleśnictwa Hajnówka.
34. Minister Środowiska „dopuszczył” możliwość pozyskania takich ilości drewna motywując to potrzebami surowcowymi miejscowej ludności.
35. Dla każdego, kto jest legitymowany elementarną wiedzą o prowadzeniu trwale zrównoważonej gospodarki leśnej i ochronie przyrody realizowanej metodami gospodarki leśnej w warunkach rozwijającej się gradacji ksylofagów, była to decyzja

kuriozalna, pozostająca w sprzeczności z zasadami opracowywania planów urządzania lasu. Koniecznego poziomu użytkowania lasu nie można definiować w oparciu o zapotrzebowanie lokalnej społeczności na drewno opałowe (!!!!). W praktyce omawiana decyzja, będąca aktualnie przedmiotem badania przez organy wymiaru sprawiedliwości, oznaczała zaprzestanie racjonalnych działań z zakresu gospodarki leśnej w Puszczy Białowieskiej. Jest oczywiste, że ww. zmniejszenie etatów miąższościowych pozyskania surowca drzewnego w nadleśnictwach puszczańskich w praktyce skazało Puszcze Białowieską, zwłaszcza tereny we władaniu Nadleśnictwa Białowieża, na największą w historii Puszczy gradację kornika drukarza. Minister Środowiska nie wyrażając zgody na usuwanie świerków zasiedlonych przez kornika drukarza w inicyjalnej fazie gradacji (kilkadziesiąt drzew opanowanych przez larwy kornika drukarza), a następnie poprzez radykalne ograniczenie koniecznego pozyskania surowca drzewnego, doprowadził do niemającego precedensu w historii Puszczy Białowieskiej zamierania świerków na masową skalę, na całym jej obszarze.

36. Rzeczpospolita Polska z naciskiem podnosi, że trwająca obecnie w Puszczy Białowieskiej gradacja kornika drukarza nie jest procesem naturalnym - jest procesem klęskowym. Ze względu na przebieg i zasięg gradacji oraz wyspowy charakter Puszczy Białowieskiej, proces ten należy określić jako proces chorobowy (mający wiele analogii do procesu nowotworowego), który wymaga podejmowania natychmiastowych i zdecydowanych działań ratunkowych metodami inżynierii leśnej. Występowanie w krajobrazie leśnym olbrzymich ilości kornika, a także ogromnych ilości martwego drewna świerkowego, musi się odbić negatywnie na różnorodności biologicznej, tak w ujęciu krótkofalowym, jak i długofalowym.
37. W tej sytuacji jest zrozumiałe, że na terenach w zarządzie Nadleśnictwie Białowieża (a więc tam, gdzie trwająca gradacja kornika drukarza była najbardziej niszczycielska) tak szybko, jak było to możliwe (a więc, gdy przestały się temu sprzeciwiać względy polityczne) z inicjatywy nadleśniczego kierującego Nadleśnictwem Białowieża dokonano zmian w PUL, polegających na umożliwieniu skutecznego przeciwdziałania gradacji kornika drukarza. W konsekwencji etat miąższościowy pozyskania surowca drzewnego został na lata 2012–2021 ukształtowany dla tego nadleśnictwa na poziomie 188 tys. m³. Na etapie aneksowania PUL przyjęto, że taka wartość etatu z jednej strony będzie pozwalać na skuteczną walkę z gradacją kornika drukarza na terenie we władaniu Nadleśnictwa Białowieża, a z drugiej strony będzie pozwalać na kształtowanie

na tym terenie należytego bezpieczeństwa publicznego, zaś z trzeciej strony umożliwi skuteczne przeciwdziałanie degradacji siedlisk przyrodniczych oraz pogarszaniu się stanu ochrony gatunków roślin i zwierząt, będących na terenie Puszczy Białowieskiej przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej.

38. Końcowo Rzeczpospolita Polska wyjaśnia, iż etat miąższościowy ustalany jest na 10 lat, co nie oznacza, że w każdym roku obowiązania PUL należy pozyskiwać drewno odpowiadające dokładnie 1/10 tego etatu. Pozyskanie drewna w konkretnym roku kalendarzowych stanowi wypadkową wielu czynników, takich jak warunki pogodowe czy różne zjawiska ekstremalne, wyczerpujące znamiona siły wyższej.

**II.3. Wypowiedzenie się na temat argumentu zawartego w pkt. 10
odpowiedzi na skargę, zgodnie z którym obniżenie pozyskania drewna w
roku 2012 wywołało lawinowe zamieranie drzewostanów z uwagi na
wywołaną gradację kornika drukarza.**

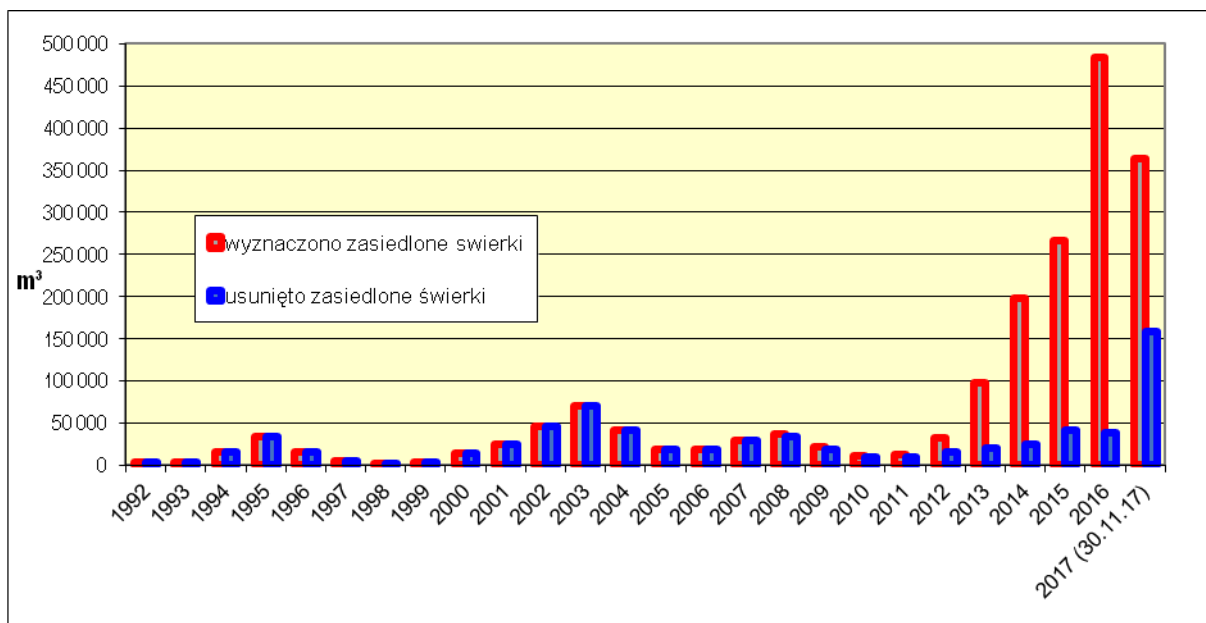
39. Uzupełniając stwierdzenia zawarte powyżej, Rzeczpospolita Polska zwraca uwagę na okoliczność, że w następstwie rozwoju cywilizacyjnego, który wiązał się z procesem urbanizacji i industrializacji, doszło w Europie i wielu innych częściach globu ziemskiego do nieuniknionej fragmentaryzacji obszarów leśnych. Występujące w zamierzchłej przeszłości olbrzymie ciągle obszary leśne zostały zamienione na swojego rodzaju „wyspy” leśne, obejmujące co najwyżej kilkadziesiąt tysięcy hektarów.
40. W myśl poglądów zawartych w piśmiennictwie, w warunkach północnej części Eurazji zdolność ekosystemów leśnych do samoregulacji bez konieczności ingerencji ludzkiej występuje dopiero wówczas, gdy ciągły areal lasów i obszarów funkcjonalnie związanych z lasami wynosi co najmniej 1–2 mln ha. W takich przypadkach wielkopowierzchniowy rozpad drzewostanów, powodowany: (1) gradacjami foliofagów lub/ oraz ksylofagów, (2) szkodami od huraganowych wiatrów lub (3) pożarami, można uznawać za proces naturalny w ramach zdolności ekosystemów leśnych do samoregulacji - „bez ręki ludzkiej”, nawet wówczas, gdy dzieje się to na arealach wynoszących kilkadziesiąt tysięcy hektarów.
41. Jednakże przy wyspowym występowaniu obszarów leśnych (jak to na obecnym etapie rozwoju cywilizacyjnego ma miejsce w Europie), zdolność do samoregulacji ekosystemów leśnych nie może obyć się bez jej kształtowania (wspierania) metodami

- gospodarki leśnej (podobnie, jak organizm osoby ludzkiej, przecież również cechującej się zdolnością do samoregulacji, nie może obyć się bez opieki lekarskiej). W przypadku Lasów Państwowych, praktycznie wszystkie lasy (dzięki objęciu ich trwale zrównoważoną gospodarką leśną trwającą od dziesiątków lat) cechują się daleko posuniętą zdolnością do samoregulacji, tworząc leśne krajobrazy naturalne. Choć bez wątpienia Puszcza Białowieska jest niepowtarzalnym przypadkiem krajobrazu naturalnego, gdyż otacza ją aura rzekomej pierwotności, wiąże się z nią szereg legend, a ponadto, ze względu na bardzo „mocne” siedliska lasowe charakteryzujące się szczególną różnorodnością biologiczną, ukształtowaną przez dziesięciolecia jako efekt trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, stanowi unikatowe dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze zarazem, to przecież - w świetle porządku prawnego obowiązującego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej - pozostaje poza dyskusją, że powinna ona być przedmiotem działalności leśnej, podlegającej tym samym rygorom prawnym, jakim w wykonaniu zwłaszcza przepisów ustawy o lasach podlegają wszelkie inne, dominujące w polskiej rzeczywistości, leśne krajobrazy o naturalnych właściwościach, znajdujące się w zarządzie Lasów Państwowych oraz we władaniu wszelkich innych podmiotów władających lasami niewchodzącymi w skład zasobów należących do parków narodowych.
42. W świetle dowodów przedstawionych w sprawie o sygn. jw., pozostaje poza wszelką dyskusją, że Puszcza Białowieska nie reprezentuje sobą krajobrazu pierwotnego, tj. zintegrowanego zbioru ekosystemów przyrodniczych ukształtowanych bez ingerencji ludzkiej. Odwrotnie, od stuleci była przedmiotem gospodarki leśnej; jest wytworem przyrody oraz „rąk” miejscowych leśników i miejscowej ludności.
43. W odniesieniu do leśnych krajobrazów naturalnych o „wyspowym” charakterze (nie wyłączając Puszczy Białowieskiej), inżynieria leśna jest szczególnie nieodzowna, gdy w obrębie danej „wyspy” leśnej dochodzi do istotnego zakłócenia zdolności ekosystemów leśnych do samoregulacji (np. gdy następuje nadmierny rozwój owadów żywiących się aparatem asymilacyjnym roślinnym roślinności leśnej czy żywą tkanką drzewną).
44. W takich stanach faktycznych proces rozpadu drzewostanów w następstwie nadmiernego rozwijania się foliofagów czy ksylofagów nie jest procesem naturalnym, jest procesem chorobowym; jest chorobą lasu prowadzącą do przekształcenia leśnego krajobrazu naturalnego w leśny krajobraz pokłękowy, niezdolny do samoistnego

przeobrażenia się na powrót w krajobraz naturalny. W przypadku wielkich katastrof kolejowych czy dotknięcia danej osoby chorobą nowotworową nie twierdzimy przecież, że są to procesy naturalne, które należy poddać jedynie obserwacji ludzkiej (gdyż organizmy poszkodowanych w katastrofie lub chorych na raka świetnie sobie poradzą w powrocie osób do zdrowia w ramach zdolności organizmu ludzkiego do samoregulacji procesów życiowych). Podobnie w przypadku makroskalowych szkód od wiatru czy gradacji owadzych w obrębie „wysp” leśnych nie można zdać się jedynie na siły natury (pomijając już nawet okoliczność, że kategorycznie sprzeciwia się temu art. 9 ust. 1 ustawy o lasach, stanowiący, że w celu zapewnienia powszechnej ochrony lasów właściciele lasów są wręcz bezwarunkowo obowiązani do kształtowania równowagi w ekosystemach leśnych, podnoszenia naturalnej odporności drzewostanów, a w szczególności do: /1/ wykonywania zabiegów profilaktycznych i ochronnych zapobiegających powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów; /2/ zapobiegania, wykrywania i zwalczania nadmiernie pojawiających i rozprzestrzeniających się organizmów szkodliwych).

45. Gradacje kornika drukarza nie są i nie były w Polsce zjawiskami wyjątkowymi – teraz i w przeszłości. Występowały one w minionych okresach także w Puszczy Białowieskiej, jednak każdorazowo były ograniczane co do skutków przyrodniczych metodami gospodarki leśnej. Twierdzenie Komisji Europejskiej, że w przeszłości gradacje kornika drukarza występowały i zanikały samoistnie bez ingerencji dokonywanej metodami gospodarki leśnej jest całkowicie nieprawdziwe.
46. Odnosząc się do gradacji kornika drukarza, która rozwija się aktualnie na terenie Puszczy Białowieskiej, Rzeczpospolita Polska z całą stanowczością stwierdza, że nie doszłoby do niej, gdyby pod koniec roku 2007 oraz w roku 2008 ówczesny Minister Środowiska przyzwolił na zlikwidowanie pierwszych gniazd z drzewami opanowanymi przez ten gatunek owada (gdyby można było wyciąć pierwsze „komórki nowotworowe”) – o co wносиły Lasy Państwowe. Takiego przyzwolenia jednak nie było z zupełnie niezrozumiałych względów. Pomimo iż brak takiego przyzwolenia uniemożliwił zatrzymanie gradacji kornika drukarza na juwenalnym jej etapie, etaty mięszszościowe pozyskania surowca drzewnego w nadleśnictwach puszczańskich ustalane w PUL do roku 2011 pozwalały na bieżące usuwanie i wywożenie tzw. drzew trocinkowych (tj. drzew zasiedlonych przez larwy kornika). Obrazuje to w sposób bezdyskusyjny poniższy diagram.

Rycina 1. Kształtowanie się w funkcji czasu na terenach pozostających w zarządzie Lasów Państwowych miąższości drewna związanego ze świerkami zasiedlonymi (opanowanymi) przez larwy kornika drukarza (w świetle wyników inwentaryzacji drzew trocinowych) w porównaniu do miąższości drewna związanego ze świerkami zasiedlonymi (opanowanymi) przez larwy kornika drukarza, które usunięto z terenu Puszczy Białowieskiej w poszczególnych latach kalendarzowych (wykres obrazuje, iż do roku 2011 osobniki drzew świerkowych opanowanych przez larwy kornika drukarza były na bieżąco usuwane z terenu Puszczy Białowieskiej, od roku 2012 do roku 2016 miąższość drewna, związanego z osobnikami drzew świerkowych opanowanych przez larwy kornika drukarza intensywnie przyrastała, podczas gdy usuwanie osobników drzew świerkowych nie pozostawało praktycznie w żadnym związku z tym zjawiskiem).

47. Również etaty miąższościowe pozyskiwania surowca drzewnego pierwotnie przewidywane dla tych nadleśnictw na lata 2012–2021 pozwoliłyby na kontrolowanie stanu ilościowego populacji kornika drukarza w tzw. gospodarczej części Puszczy Białowieskiej. Niestety, decyzja Ministra Środowiska z dnia 9 października 2012 r. zaprzepaściła tę szansę. Zakazywała ona bowiem prowadzenia wszelkich działań w zakresie gospodarki leśnej w drzewostanach, w których drzewa jednego gatunku w wieku stu lat i więcej zajmowały co najmniej 10% powierzchni wydzielenia leśnego.
48. W konsekwencji usuwanie drzew zasiedlonych przez larwy kornika drukarza można było prowadzić (i prowadzono) jedynie na około 1/5 powierzchni „gospodarczej” części Puszczy Białowieskiej. Na 4/5 tej powierzchni świerki zasiedlone przez kornika były wyłącznie identyfikowane i rejestrowane. Dodatkowo, usuwania zasiedlonych świerków nie prowadzono w rezerwach przyrody oraz na siedliskach wilgotnych i bagiennych. Takie postępowanie spowodowało katastrofalny w skutkach rozwój gradacji kornika drukarza w Puszczy Białowieskiej. Jak to przewidywała Służba Leśna, od roku 2012, wskutek ograniczenia poziomu pozyskiwania drewna decyzją Ministra Środowiska z dnia 9 października 2012 roku, nastąpiła eksplozja liczby drzew

świerkowych opanowywanych przez larwy kornika (zob. Ryc.1). W wyniku procesu zamierania drzewostanów świerkowych powstało wiele powierzchni otwartych, pozbawionych roślinności drzewiastej. Stworzyło to (i nadal stwarza) bardzo poważne zagrożenie dla ciągłości trwania cennych oraz chronionych siedlisk i gatunków, a to w związku z degradacją oraz pogorszeniem stanu ochrony wielu siedlisk przyrodniczych oraz wielu gatunków związanych ze starodrzewami świerkowymi. Są wśród nich gatunki i siedliska będące przedmiotami ochrony w ramach obszarów Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004 (np. rozmiarz kolweński, świerczyna na torfie, konarek tajgowy itp.).

49. Ponadto Rzeczpospolita Polska stwierdza z całą stanowczością, że bardzo duża liczba martwych i zamierających drzew świerkowych (tak stojących, jak i leżących) stanowi realne zagrożenie bezpieczeństwa osób przebywających w Puszczy Białowieskiej. Dotyczy to m.in. dróg, szlaków turystycznych oraz innych miejsc wypoczynku i turystyki w lesie. Zaleganie na dnie lasu martwych drzew stwarza też zagrożenie pożarowe, szczególnie w okresach suszy. Niepodejmowanie właściwych działań ochronnych w tym zakresie stanowi poważne naruszenie krajowych przepisów z zakresu ochrony przeciwpożarowej. W związku z postanowieniem Trybunału Sprawiedliwości w sprawie środka tymczasowego, radykalnie ograniczającego możliwość kształtowania bezpieczeństwa publicznego w „gospodarczej” części Puszczy Białowieskiej metodami gospodarki leśnej, nadleśniczowie kierujący puszczańskimi nadleśnictwami (w wykonaniu jednoznacznego obowiązku wynikającego z ustawy o lasach) byli zmuszeni wprowadzić okresowy zakaz wstępu do wszystkich części lasu, w których stwierdzono grupowe występowanie drzew świerkowych uśmierconych przez kornika lub zamarłych z innych względów.
50. Obrazowo można stwierdzić, że decyzja Ministra Środowiska z dnia 9 października 2012 roku doprowadziła do niekontrolowanego, „nowotworowego spustoszenia organizmu” Puszczy Białowieskiej.

II.4. Wyjaśnienie, z jakich powodów tzw. etat pozyskania drewna został wyczerpany w Nadleśnictwie Białowieża w ciągu trzech lat, podczas gdy plan urządzenia lasu z 2012 r. przewidywał te ilości na okres dziesięciu lat

51. Rzeczpospolita Polska ponownie podnosi, że:

- 1) etat miąższościowy pozyskania surowca drzewnego, ustalony dla Nadleśnictwa Białowieża decyzją Ministra Środowiska z dnia 9 października 2012 roku na poziomie 63 tys. m³ w skali dziesięciolecia (dokładnie na poziomie 63 471 m³), nie brał pod uwagę:
 - a) koniecznego poziomu pozyskania drewna wynikającego z zasad trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (ok. 300 tys. m³),
 - b) ani koniecznego poziomu pozyskania drewna wymaganego dla prowadzenia ochrony przyrody metodami gospodarki leśnej (ok. 166 tys. m³),
 - c) ani potrzeb kształtowania metodami gospodarki leśnej bezpieczeństwa publicznego na terenie tzw. „gospodarczej” części Puszczy Białowieskiej,
 - d) ani wreszcie
 - e) koniecznej intensywności usuwania drzew świerkowych zasiedlanych przez kornika drukarza, który to proces na terenie Nadleśnictwa Białowieża przebiegał z największym nasileniem;
 - 2) etaty ustalone dla nadleśnictw puszczańskich w decyzji Ministra Środowiska z dnia 9 października 2012 roku opierały się na kuriozalnej kalkulacji zapotrzebowania na drewno opałowe ze strony miejscowej ludności, podczas gdy podstawą ustalania tych etatów powinny być potrzeby pielęgnowania lasu i wymiany generacyjnej drzewostanów po wypełnieniu przez te drzewostany funkcji środowiskotwórczych i środowisk ochronnych;
 - 3) w decyzji Ministra Środowiska z dnia 9 października 2012 roku dla nadleśnictwa Białowieża etat (63 tys. m³) został obniżony prawie pięciokrotnie w stosunku do etatu wynikającego z potrzeb prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (ok. 300 tys. m³ w skali dziesięciolecia), podczas gdy w pozostałych dwóch nadleśnictwach około trzykrotnie;
 - 4) bezwzględnym obowiązkiem prawnym nadleśniczych (oraz innych właścicieli lasów nie należących do parków narodowych) jest „zapobieganie, wykrywanie i zwalczanie nadmiernie pojawiających i rozprzestrzeniających się organizmów szkodliwych”.
52. Rozwijająca się w niespotykanym tempie gradacja kornika drukarza na terenie będącym w zarządzie Nadleśnictwa Białowieża sprawiła, że etat ustalony na lata 2012–2021, w

związku z koniecznością usuwania świerków zasiedlonych i zabijanych przez larwy tego owada, został wyczerpany już w roku 2015. Należy w tym miejscu powtórzyć, że pierwotna wersja PUL na lata przewidywała dla okresu 2012–2021 pozyskanie surowca drzewnego w ilości 166 594 m³, lecz na skutek nieuzasadnionych nacisków organizacji pozarządowych ówczesny Minister Środowiska doprowadził do radykalnego zmniejszenia tej ilości. Gdyby pierwotna wartość etatu nie została zmieniona, nie zachodziłaby potrzeba przystąpienia w tak krótkim terminie do prac nad aneksem do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża .

II.5. Wyjaśnienie, z jakich względów komik drukarz może, bądź nie może być uznawany za gatunek szkodliwy dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska, jak również dokładne wskazanie rzeczywistego charakteru i zakresu gradacji komika drukarza, uzasadniającej zastosowanie spornych metod gospodarki leśnej

53. Nie ma sporu co do tego, że w ekosystemach leśnych występowanie kornika drukarza jest zjawiskiem naturalnym. W szczególności jest to zjawisko naturalne także na terenie Puszczy Białowieskiej, w tym w „gospodarczej” jej części. Odnosząc się do zagrożeń ze strony kornika drukarza dla ochrony przyrody w ramach obszarów Natura 2000 w Puszczy Białowieskiej, nie może ująć uwadze, że owad ten jest pożądanym składnikiem biocenozy leśnej, jeżeli występuje w kontrolowanym zagęszczeniu (w przeliczeniu na jednostkę powierzchni) – choćby z tego względu, że zwiększa różnorodność biologiczną wprost lub pośrednio poprzez przyczynianie się do kształtowania się w lesie zasobów tzw. martwego drewna. Jednakże, gdy w warunkach „wysp leśnych”, zaczyna w sposób niekontrolowany zwiększać liczebność, wchodząc w fazę gradacji, stwarza zagrożenie dla drzewostanów świerkowych oraz ciągłości trwania cennych oraz chronionych siedlisk i gatunków – doprowadzając do ukształtowania się w sposób trwałe krajobrazowych pokłeskowych (o czym była już mowa wyżej).
54. Koncepcja (idea) ochrony przyrody w ramach obszarów Natura 2000 kategorycznie sprzeciwia się przekształcaniu krajobrazów naturalnych w krajobrazy pokłeskowe. Wręcz odwrotnie – od podmiotów działających na terenach wchodzących w skład europejskiej sieci obszarów Natura 2000 wymaga się utrzymywania siedlisk przyrodniczych, będących przedmiotem zainteresowania UE, oraz gatunków roślin i

- zwierząt, będących przedmiotem zainteresowania UE, co najmniej w niepogorszonej formie ochrony. Pozostaje to w ewidentnej sprzeczności z postulatem bezczynności, tj. braku reakcji na niekontrolowane procesy gradacyjne, jeżeli tereny objęte ochroną w ramach sieci europejskiej obszarów Natura 2000 stanowią ww. „wyspy” leśne.
55. Jedyną znaną metodą ochrony drzewostanów przed nadmiernym rozwojem kornika jest terminowe usuwanie drzew zasiedlonych, w których występują wszystkie fazy rozwojowe owada: larwy, poczwarki i imago. W świetle dorobku nauki, wyznaczenie zasiedlonych przez korniki świerków i ich terminowe usuwanie z lasu (przed wylotem owadów imago) jest podstawową metodą ograniczania skutków gradacji korników w drzewostanach świerkowych. Historia gradacji kornika w Puszczy Białowieskiej, na siedliskach borowych i lasowych z dużym udziałem świerka, potwierdza skuteczność tej metody. Cykliczne gradacje, które pojawiały się w Puszczy w latach 1992-96, 2000-2005, załamywały się po usunięciu zasiedlonych świerków. Skuteczność omawianej metody potwierdzają również sukcesy w opanowywaniu w przeszłości gradacyjnego występowania kornika drukarza w innych regionach Rzeczypospolitej Polskiej.
56. Na skutek decyzji Ministra Środowiska z dnia 9 października 2012 roku rozmiar i skala obecnej gradacji kornika drukarza (trwającej od 2012 roku) nie mają sobie równych w powojennej historii Puszczy. Od czerwca 2012 r. do końca listopada 2017 r. kornik zasiedlił 1 135 413 szt. świerków w lasach zarządzanych przez PGL LP. Metody ograniczania gradacji są opisane w instrukcji ochrony lasu (IOL), ich skuteczność nie jest kwestionowana. Metody te są realizowane przez leśników nie tylko w Polsce, ale i w innych krajach UE oraz poza UE. Metody te stanowią od dekad jedyny możliwy do zastosowania środek do zwalczania gradacji w lasach naturalnych o gospodarczym znaczeniu. Usuwanie zasiedlonych drzew ma na celu zapewnienie równowagi ekologicznej ekosystemu, w którym inne procesy naturalne nie będą zdominowane bądź zniszczone przez proces zamierania świerków na masową skalę. Przeciwdziałanie trwającej aktualnie gradacji nie ma na celu wyeliminowanie kornika drukarza z Puszczy Białowieskiej. Celem zasadniczym cięć sanitarnych jest ograniczenie jego aktywności do tego stopnia, aby ocalić znaczną część drzewostanów świerkowych. Właściwy stan siedlisk leśnych zależy m.in. od odpowiedniej struktury wszystkich jej elementów, w tym właściwej budowy warstw (runa, podszytu, drzew). Wskutek gradacji kornika drukarza układ ten zostaje zaburzony. Większość świerków zamiera, co prowadzi do niewłaściwego stanu ochrony siedliska. W dalszej konsekwencji zmieniają się warunki

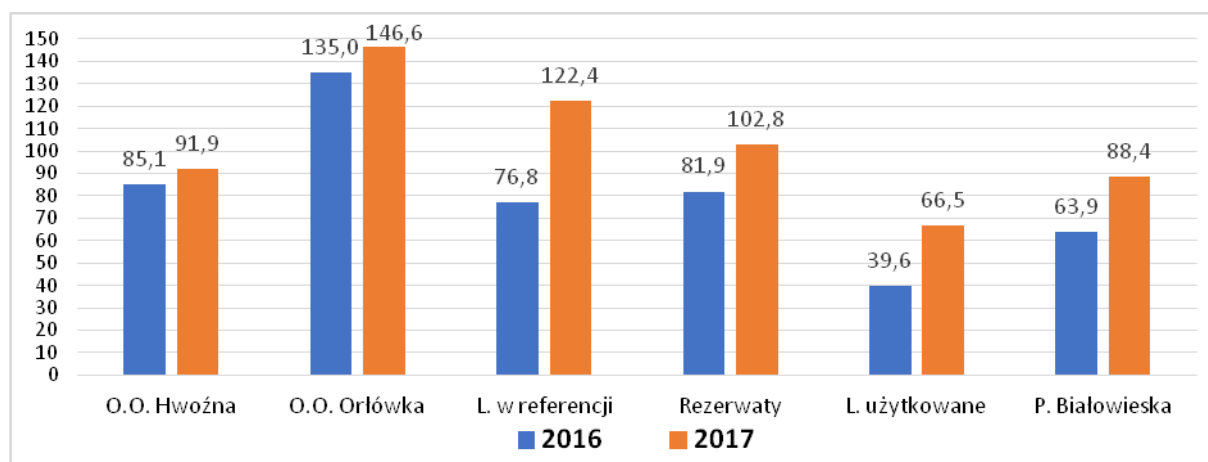
- światłne oraz obieg wody w lesie. Prowadzą one do dalszego pogarszania się stanu siedliska w kolejnych latach.
57. Należy pamiętać, że obecność żywych świerków w drzewostanach Puszczy Białowieskiej w przyszłości ma kluczowe znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej tego kompleksu leśnego. Uśmiercenie przez kornika praktycznie wszystkich dorosłych świerków (a takie ryzyko niesie ze sobą niekontrolowana gradacja kornika drukarza) skutkować będzie brakiem odpowiednich siedlisk dla wielu gatunków, w tym takich jak konarek tajgowy, rozmiarz kolweński, dzięcioł trójpalczasty, sóweczka, włośchatka – gatunków chronionych na tym obszarze Natura 2000.
58. Konsekwencją nieograniczonej metodami gospodarki leśnej gradacji kornika drukarza będzie pogorszenie się stanu ochrony siedlisk i gatunków na znacznym areale „gospodarczej” części Puszczy Białowieskiej.
59. Pozostaje poza dyskusją, że gradacja kornika drukarza na terenie Puszczy Białowieskiej ma bardzo istotny wpływ na kształtowanie się ilości martwego drewna (zob. Tab.1, Ryc. 2 oraz mapy 2 – 4 w załączniku nr 2). Zasoby martwego drewna w całej Puszczy Białowieskiej w przeciągu roku (od wiosny 2016 r. do wiosny 2017 r.) wzrosły o ponad 1,5 miliona metrów sześciennych, głównie za sprawą gwałtownie wydzielających się (zamierających) drzew świerka.

Tabela 1. Charakterystyka zasobów martwego drewna w lasach Puszczy Białowieskiej z uwzględnieniem funkcjonalnej części Puszczy Białowieskiej

Funkcjonalna część Puszczy Białowieskiej	Powierzchnia leśna zalesiona (ha)	Zasobność drewna martwego* [m ³ /ha]		Zapas drewna martwego* 2016 [m ³]	
		Rok 2016	Rok 2017	Rok 2016	Rok 2017
O.O. Hwoźna (BPN)	5158,21	85,1	91,9	439 010	474 022
O.O. Orłówka (BPN)	5073,21	135,0	146,6	684 977	743 847
Lasy w strefie referencyjnej	5610,80	76,8	122,4	430 825	686 959
Rezerваты przyrody	11112,50	81,9	102,8	909 882	1 141 985
Lasy użytkowane	37709,52	39,6	66,5	1 494 819	2 506 301
Puszcza Białowieska	64598,08	63,9	88,4	4 129 925	5 708 258

* Użyte sformułowania: 1) zasobność – przeciętna ilość martwego drewna (metry sześciennie) przypadająca na jeden hektar lasu, 2) zapas – sumaryczna ilość martwego drewna (metry sześciennie) w danej kategorii lasu.

Rycina 2. Zasoby martwego drewna świerkowego w Puszczy Białowieskiej z uwzględnieniem kategorii ochronności lasu na podstawie wyników inwentaryzacji przyrodniczej wykonanej latach 2016–2017 (m³/ha).

60. W niektórych wypowiedziach eksperckich eksponowana jest rola kornika drukarza w kształtowaniu biotopu związanego z różnorodnością saproksyliczną. W świetle trwającej od dwóch lat wielkoobszarowej inwentaryzacji bogactwa przyrodniczego na terenie Puszczy Białowieskiej w pełni uprawnione jest twierdzenie, że ilość martwego drewna aktualnie nagromadzona w Puszczy Białowieskiej (ok. 88 m³/ ha) jest w pełni wystarczająca dla kształtowania należytego dobrostanu przyrodniczego związanego z gatunkami saproksylicznymi (organizmami, dla których martwe drewno jest niezbędnym biotopem). Jest o tym mowa w dalszej części niniejszego pisma procesowego.
61. Natomiast gwałtowne zamieranie świerków wskutek gradacji kornika, dotyczące w szczególności drzew starszych, zazwyczaj o okazałych gabarytach, ma bez wątpienia negatywny wpływ na kształtowanie się innych aspektów różnorodności biologicznej w Puszczy Białowieskiej.
62. Zważywszy bowiem na dotychczasowe tempo gradacji oraz obszar, na jakim doszło do masowego zamierania świerków, należy stwierdzić, że ryzyko, iż przytłaczająca większość świerków zostanie zabita, jest bardzo realne (Mapy 1 do 4 – załącznik 2). Pozostaną jedynie świerki, które ze względu na młody wiek lub niewielkie gabaryty nie zostały zasiedlone przez kornika drukarza. Konsekwencje dla gatunków i siedlisk, dla których świerk pełni kluczową albo ważną rolę, będą bardzo negatywne. Siedliska i gatunki, których stan ochrony może się radykalnie pogorszyć wskutek zamarcia większości świerków w Puszczy Białowieskiej, to: grąd subkontynentalny - 9170, lasy i bory bagienne – 91D0; siedliska dzięcioł białogrziety (*Dendrocopos leucotos*), dzięcioł trójpalczasty (*Picoides tridactylus*), sóweczka (*Glaucidium passerinum*), włośchatka

(*Aegolius funereus*), trzmiełojad (*Pernis apivorus*), muchołówka mała (*Ficedula parva*), muchołówka białoszyja (*Ficedula albicollis*) i gołąb siniak (*Colomba oenas*); siedliska chrząszczy saproksylicznych, w tym zgniotka cynobrowego (*Cucujus cinnaberinus*), ponurka Schneidera (*Boros schneideri*), konarka tajgowego (*Phryganophilus ruficollis*), rozmiazga kolweńskiego (*Pytho kolwensis*), zagłębka bruzdkowanego (*Rhysodes sulcatus*) oraz bogatka wspaniałego (*Buprestis splendens*).

II.6. Wypowiedzenie się na temat argumentu zawartego w pkt. 58 i 60 skargi, zgodnie z którym „usuwanie świerków zasiedlonych przez kornika drukarza wyraźnie uznano w załączniku nr 3 do PZO za potencjalne zagrożenie dla zachowania właściwego stanu siedlisk i ochrony sóweczki, włośchatki i dzięcioła trójpalczastego”

63. W ramach polskiego porządku prawnego plany zadań ochronnych stanowią akty prawa powszechnego o miejscowym charakterze. Postanowienia utrwalane w planach zadań ochronnych nie mogą popadać w konflikt z przepisami aktów prawa powszechnego rangi ustawowej ani nie mogą być realizowane niezgodnie z tymi przepisami.
64. W tym kontekście Rzeczpospolita Polska zwraca uwagę na okoliczność, że zgodnie z ustawą o lasach:
- 1) podmioty prowadzące gospodarkę leśną są obowiązane zapobiegać, wykrywać i zwalczać nadmiernie pojawiające i rozprzestrzeniające się organizmy szkodliwe;
 - 2) nadleśniczowie są obowiązani do samodzielnego prowadzenia gospodarki leśnej w nadleśnictwie na podstawie planu urządzenia lasu, ponosząc przy tym odpowiedzialność jeżeli w wyniku samodzielnego prowadzenia gospodarki leśnej w nadleśnictwie na podstawie planu urządzenia lasu doprowadzą do niewłaściwego stanu lasu, w tym stanu lasu ocenianego przez pryzmat stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej.
65. Zatem postanowienia zawartego w PZO, identyfikującego działania w zakresie usuwania świerków zasiedlonych przez kornika jako potencjalnie zagrażające zachowaniu należytego stanu siedlisk przyrodniczych oraz należytego stanu ochrony sóweczki, włośchatki i dzięcioła trójpalczastego, nie sposób interpretować inaczej niż w

sposób następujący: realizując obowiązek z ustawy o lasach ograniczania nadmiernie pojawiającego się i rozprzestrzeniającego w Puszczy Białowieskiej kornika drukarza, nadleśniczowie prowadząc w „gospodarczej” części tej puszczy samodzielnie, w wykonaniu ustawy o lasach, gospodarkę leśną na podstawie PUL, obejmującą między innymi usuwanie świerków zasiedlonych przez tego owada, powinni dokonywać tego w sposób odpowiedzialny, mając na względzie, że potencjalnie może to zagrozić (przy działaniu nieodpowiedzialnym) stanowi ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, będących przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej; w praktyce nadleśniczowie powinni doprowadzać do zachowania takiej ilości drewna opanowanego przez kornika, aby gatunki związane z martwym lub „zamierającym” drewnem stojącym oraz martwym drewnem leżącym miały zagwarantowaną, w sposób odpowiedni, możliwości rozwoju, t.j. aby ilość drewna opanowanego przez kornika lub ilość drewna martwego nie była czynnikiem ograniczającym utrzymanie stanu populacji konkretnych gatunków wskazanej w PZO.

66. Szacunki wartości progowych ilości martwego drewna (z drzew zaatakowanych przez kornika, które są jednym z jego źródeł) wahają się w Europie pomiędzy 10-80 m³/ha¹. W Polsce uznano, że progiem właściwego stanu jest 20 m³/ha¹ (za Mróz W. *Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Części I-IV*, GIOŚ Warszawa 2010-2015). Nie może przy tym ująć uwadze podstawowe prawo ekologii, konkretyzowane w piśmiennictwie zasadą Shelforda, zgodnie z którym niedobór jak i nadmiar różnych czynników wpływa na organizm ograniczająco. Zasada ta określa możliwość rozwoju populacji. Możliwość bytowania organizmów określają dwie ekstremalne wartości działającego czynnika: minimum i maksimum, a zakres między minimum a maksimum nazywamy zakresem tolerancji.
67. Kornik drukarz niewątpliwie wpływa na obecność martwego drewna stojącego w lesie. Była już o tym mowa powyżej. Martwe drewno zawsze powinno występować w ramach ekosystemów leśnej, lecz w ilościach, które nie wpływają istotnie negatywnie na stan sanitarny lasu, a co za tym idzie na utrzymanie jego trwałości.
68. Rzeczpospolita Polska z mocą podkreśla, że Plan Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska, zatwierdzony przez RDOŚ w Białymstoku, nie zawiera

¹ P. Pawlaczyk- Klub Przyrodników, Martwe drzewa w ochronie żywej przyrody, www.ResearchGate.net, grudzień 2016.

zakazu wykonywania cięć sanitarnych w drzewostanach ponad 100-letnich. Znalazło to potwierdzenie w piśmie RDOŚ w Białymstoku z dnia 18 grudnia 2015 r., znak WPN.0211.8.2015.IN: „określone w załączniku nr 5 do ww. zarządzenia działania ochronne polegające na wyłączeniu z działań gospodarczych wszystkich drzewostanów z gatunkiem w składzie co najmniej 10% w wieku 100 lat i więcej polegają na wyłączeniu użytków przedrębnych (czyszczenia, trzebieże) oraz rębnych. Zakaz podejmowania jakichkolwiek czynności w drzewostanach ponad 100-letnich nie istnieje, bowiem PZO dopuszcza możliwość prowadzenia cięć sanitarnych wywołanych masowym pojawieniem kornika drukarza”.

69. W związku ze zwiększoną aktywnością kornika, ilość martwego drewna na terenie lasów gospodarczych jest już na poziomie, który może zagrażać utrzymaniu jego trwałości, wymaganej przez ustawę o lasach. Na podstawie inwentaryzacji przyrodniczej, realizowanej w latach 2016-2017, należy stwierdzić, że ilość martwego drewna w lasach gospodarczych nadleśnictw puszczańskich jest bardzo wysoka i wynosi obecnie ponad 66 m³/ha (w tym aż 44 m³/ha to martwe drewno świerkowe). W przeciągu roku nastąpił znaczący wzrost zasobów martwego drewna w Puszczy Białowieskiej (Rycina 2, Mapy 1-5 - załącznik 2).
70. Zasadniczo należy rozstrzygnąć dwie kwestie:
- 1) czy taka ilość martwego drewna jest wystarczająca dla realizacji celów jakie postawiło PZO dla sóweczki, włośchatki i dzięcioła trójpalczastego i innych gatunków związanych z martwymi i zamierającymi świerkami?;
 - 2) czy taka ilość martwego drewna nie jest już czynnikiem ekstremalnym, zgodnie z zasadą Shelforda?
71. O tym, że nadleśniczowie prowadzący na podstawie PUL samodzielnie gospodarę leśną w nadleśnictwach puszczańskich dokonywali tego w sposób odpowiedzialny z punktu widzenia stanu ochrony sóweczki, włośchatki i dzięcioła trójpalczastego, świadczą wyniki wielkoobszarowej inwentaryzacji przyrodniczej, jaką na terenie Puszczy Białowieskiej przeprowadzono w latach 2016 i 2017 (z opcją jej kontynuacji w latach następnych). Otóż w świetle wyników tej inwentaryzacji w pełni uprawnione jest twierdzenie, że aktualnie z dużym nadmiarem w Puszczy Białowieskiej osiągnięte zostały cele ochrony wyżej wymienionych gatunków, wyartykułowane w PZO.
72. I tak :

- 1) cel ochrony w PZO dla sóweczki to utrzymanie co najmniej 80 par tego gatunku w ramach obszaru Natura 2000 oraz uzupełnienie stanu wiedzy o jego występowaniu. Inwentaryzacja przyrodnicza, poszerzając bez wątpienia stan wiedzy o sóweczce, wykazała występowanie w Puszczy Białowieskiej w roku 2016 120-140 par sóweczki, zaś w roku 2017 roku 220-240 par tego gatunku;
 - 2) cel ochrony w PZO dla włośчатки to utrzymywanie co najmniej 30 par tego gatunku w ramach obszaru Natura 2000 oraz uzupełnienie stanu wiedzy o jego występowaniu. Inwentaryzacja przyrodnicza, poszerzając bez wątpienia stan wiedzy o włośchatce, wykazała występowanie w Puszczy Białowieskiej w roku 2016 53 par włośчатки, zaś w roku 2017 roku 57 par tego gatunku;
 - 3) cel ochrony w PZO dla dzięcioła trójpalczastego to utrzymanie co najmniej 60 par tego gatunku w ramach obszaru Natura 2000 oraz uzupełnienie stanu wiedzy. Inwentaryzacja przyrodnicza, poszerzając bez wątpienia stan wiedzy o dzięciole trójpalczastym, pozwoliła na wiarygodne oszacowanie populacji tego gatunku na 226-288 par w roku 2016, zaś w roku 2017 - na 310-328 par.
73. Ponadto wyniki omawianej inwentaryzacji przyrodniczej dowiodły, że stan ochrony gatunków owadów saproksylicznych takich jak zgniotek cynobrowy, ponurek Schneidera, jest bardzo dobry, a gatunki te, uznawane w kręgach naukowych za gatunki charakterystyczne dla lasów pierwotnych, występują pospolicie na terenie całej Puszczy - chętniej nawet w lasach gospodarczych niż w obszarach poddanych długotrwałej ochronie biernej (Mapy 6 i 7 – załącznik 2). Spośród 1309 wydzieleń skontrolowanych w ciągu dwóch lat trwania inwentaryzacji przyrodniczej, zgniotka cynobrowego odnotowano w 664 wydzieleniach drzewostanowych (ponad 50% wydzieleń zasiedlonych przez ten gatunek). W przypadku ponurka Schneidera, jego obecność potwierdzono w 132 wydzieleniach (ponad 10% wydzieleń zasiedlonych przez ten gatunek).
74. Powyższe dane w sposób jednoznaczny dowodzą, że populacje wyżej wymienionych gatunków ptaków i owadów, związanych z martwym drewnem, są liczne oraz prężnie się rozwijają, występując coraz liczniej na całym obszarze Puszczy Białowieskiej.
75. W pełni uprawnione są zatem stwierdzenia, że:
- 1) nadleśniczowie, samodzielnie prowadząc gospodarki leśną w nadleśnictwach puszczańskich na podstawie planów urządzenia lasu, w tym na podstawie aneksu do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża, dokonywali tego w sposób

odpowiedzialny, doprowadzając do zdecydowanej poprawy dobrostanu przyrodniczego ocenianego przez pryzmat stanu ochrony gatunków ptaków związanych z martwymi lub zamierającymi świerkami, jak również stanu ochrony owadów związanych z martwym drewnem;

2) prognoza oddziaływania na środowisko ww. aneksu do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża, konstatacja, iż aneks ten nie jest „nośnikiem” zagrożenia dla dobrostanu przyrodniczego Puszczy Białowieskiej, w świetle stanów faktycznych, ustalonych na podstawie ww. inwentaryzacji przyrodniczej, okazała się trafna;

3) ilość martwego drewna aktualnie zgromadzona w Puszczy Białowieskiej w żadnym razie nie stanowi czynnika ograniczającego rozwój populacji gatunków związanych z martwym lub zamierającym drewnem, natomiast z całą pewnością ilość ta znacznie obniża poziom higieny lasu oraz wpływa na obniżenie bezpieczeństwa publicznego oraz pożarowego, a także przyczynia się do wzrostu koncentracji dwutlenku węgla w atmosferze.

76. W tym miejscu Rzeczpospolita Polska uznaje za konieczne zakomunikować Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej, że wyniki wyżej wymienionej inwentaryzacji przyrodniczej prezentowane były podczas konferencji pt. „Prezentacja wyników inwentaryzacji przyrodniczo-kulturowej Puszczy Białowieskiej w latach 2016/2017²”, która odbyła się w dniu 22 listopada 2017 r. w Sękocinie Starym koło Warszawy. Na tę konferencję zaproszono szerokie grono przedstawicieli świata nauki, również tę część naukowców, która nie popiera działań realizowanych przez Lasy Państwowe na obszarze Puszczy Białowieskiej. Z opinii wyrażonych w trakcie konferencji jak i później jednoznacznie wynika, że wyniki inwentaryzacji nie są kwestionowane przez środowiska naukowe. Ponadto należy odnotować, że wyniki inwentaryzacji z 2016 roku są prezentowane i powszechnie dostępne w opracowanym w tym celu portalu internetowym³.

² <http://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnosci/prezentacja-wynikow-inwentaryzacji-puszczy-bialowieskiej-transmisja-na-zywo>

³ <https://www.puszcza-bialowieska.lasy.gov.pl/>

II.7. Wyjaśnienie dlaczego aneks do planu urządzenia lasu z dnia 25 marca 2016 r. dotyczy tylko jednego z nadleśnictw Puszczy Białowieskiej

77. Zgodnie z polskim porządkiem prawnym, plany urządzenia lasu dotyczą poszczególnych nadleśnictw. Jak to podniesiono już powyżej, decyzja Ministra Środowiska z dnia 9 października 2012 roku szczególnie rażąco ograniczyła możliwość użytkowania głównego użytkownika lasu w stosunku do potrzeb wynikających z prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej oraz prowadzenia ochrony przyrody metodami gospodarki leśnej w Nadleśnictwie Białowieża. W wykonaniu przepisów z ustawy o lasach, wymagających od nadleśniczego kierującego Nadleśnictwem Białowieża odpowiedzialnego kształtowania należytego stanu lasu, w tym poprzez ograniczanie nadmiernego występowania kornika drukarza, był on obowiązany prawnie do bieżącego usuwania zamierających drzew świerkowych. Doprowadziło to do szybkiego zrealizowania etatu miąższościowego pozyskania surowca drzewnego w tym nadleśnictwie. Ponieważ na terenie we władaniu tegoż nadleśnictwa nadal występowały znaczne powierzchnie z drzewami świerkowymi zasiedlonymi przez kornika, nadleśniczy nie mógł nie wystąpić z wnioskiem o aneksowanie PUL.
78. W pozostałych dwóch nadleśnictwa etaty miąższościowe pozyskiwania surowca drzewnego, według stanu na koniec roku 2015, pozwalały na bieżące usuwanie drzew zasiedlonych. Należy przy tym mieć na względzie, że gradacja kornika drukarza największe rozmiary przybrała i największe spustoszenia przyrodnicze poczyniła na terenie Nadleśnictwa Białowieża, systematycznie „przemieszczając się” stamtąd na teren Nadleśnictwa Browsk oraz Nadleśnictwa Hajnówka.

II.8. Wyjaśnienie dlaczego członkowie Państwowej Rady Ochrony Przyrody wydali opinię dopiero w dniu 21 czerwca 2016 r.

79. Członkowie Państwowej Rady Ochrony Przyrody wydali opinię na temat oceny aktualnych problemów związanych z sytuacją w Puszczy Białowieskiej, tj. bieżącego stanu zamierających i zamarłych drzewostanów, po przeprowadzonej w dniu 21 czerwca 2016 r. wizji lokalnej na terenie Nadleśnictwa Białowieża, połączonej z zapoznaniem się „na gruncie” z działalnością prowadzoną w nadleśnictwach LKP

- "Puszcza Białowieska" oraz po oględzinach zasiedlonych drzew oraz skutków wynikających z żeru kornika drukarza.
80. Rzeczpospolita Polska uważa za stosowne podnieść w tym miejscu taką oto okoliczność, iż do czasu wyżej wymienionego pobytu członków Państwowej Rady Ochrony Przyrody na terenie „gospodarczej” części Puszczy Białowieskiej, oceny i opinie na temat działań i procesów tu zachodzących co do zasady były ferowane bez poprzedzających oględzin terenowych.
81. Ponadto Rzeczpospolita Polska uważa za konieczne doprecyzować, iż Państwowa Rada Ochrony Przyrody jest organem opiniodawczo-doradczym Ministra Środowiska w zakresie ochrony przyrody. Jej opinia nie jest wymagana ustawowo przy zatwierdzaniu dokumentu jakim jest PUL czy aneks do PUL.

II.9. Dodatkowe wyjaśnienia w kwestii charakteru i przedmiotu załącznika B.17 do odpowiedzi na skargę w świetle argumentów przedstawionych w pkt. 45 skargi i w pkt. 36 odpowiedzi na skargę

82. Punkt 45 skargi należy rozpatrywać w kontekście punktu 44 tejże skargi. W punkcie 44 skargi Komisja Europejska podnosi, że plany urządzenia lasu nie są „planami zagospodarowania” w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy siedliskowej (...), a „zatem przed ich przyjęciem lub zmianą musi być przeprowadzona odpowiednia ocena ich skutków dla danego obszaru Natura 2000 z punktu widzenia założeń jego ochrony zgodnie z art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej”. W punkcie 45 skargi Komisja Europejska wyartykułowana wniosek, że nie ma sporu między nią a Rzeczpospolitą Polską co do charakteru PUL i zmiany PUL dokonanej w roku 2016, skoro „władze polskie poddały (...) zarówno (...) PUL z 2012 r. jak i jego aneks ocenie ich skutków dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska”. Komisja Europejska w dalszej części skargi w punkcie 45 wyraziła przekonanie, że Rzeczpospolita Polska plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Białowieża z roku 2012 i jego zmianę dokonaną w roku 2016 uznała za dokumenty niepozostające w bezpośrednim związku z obszarem Natura 2000 Puszcza Białowieska, jak również za dokumenty niekonieczne do jego zagospodarowania w rozumieniu art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej.
83. W punkcie 36 odpowiedzi na skargę Rzeczpospolita Polska stwierdziła m.in., że aneks „do PUL Nadleśnictwa Białowieża z 2016 r. (...) został ponownie poddany

strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, która wykazała, że nie istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania [tego aneksu] na środowisko, w tym w szczególności na integralność obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska.

84. Rzeczpospolita Polska kategorycznie sprzeciwia się imputowaniu Jej poglądu, zawartego w punkcie 45 skargi, jakoby Polska uznawała, że w polskim porządku prawnym nie ma bezpośredniego związku pomiędzy planem urządzenia lasu a obszarami Natura 2000, a także jakoby PUL były dokumentami niekoniecznymi do gospodarowania na tych obszarach.
85. W polskim porządku prawnym plany urządzenia lasu są aktami stosowania prawa (zob. załącznik nr 1 str. 143). Stanowią one konkretyzację (pod względem sposobu wykonywania) przepisów prawa powszechnie obowiązującego, w tym Planów Zadań Ochronnych jako aktów prawa powszechnego o miejscowym charakterze, a nade wszystko konkretyzację ustawy o lasach. Zgodnie z polskim porządkiem prawnym, Plany Zadań Ochronnych nie mogą popadać w sprzeczność z ustawą o lasach i innymi aktami rangi ustawowej. Plany urządzenia lasu stanowią swoiste narzędzia realizacji Planów Zadań Ochronnych. Plany urządzenia lasu nie mogą zawierać postanowień sprzecznych z postanowieniami Planów Zadań Ochronnych. Należy zwrócić uwagę, że w polskim porządku prawnym przewidziano nawet możliwość kreowania planów urządzenia lasu zastępujących konieczność opracowywania Planów Zadań Ochronnych.

II.10. Wyjaśnienie co stanowi nową okoliczność, która uzasadniała rozszerzenie środków na dwa inne nadleśnictwa w drodze decyzji nr 51 z dnia 17 lutego 2017 r., i z jakich powodów PUL nie został zmieniony

86. W ramach polskiego porządku prawnego poprawna identyfikacja decyzji nr 51 z dnia 17 lutego 2017 r. powinna być dokonana w kontekście właściwej interpretacji statusu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz funkcji decyzji zarządczych oraz zarządzeń wydawanych przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych.
87. Otóż zgodnie z polskim porządkiem prawnym, w gospodarczej części Puszczy Białowieskiej działalność wytwórczą, pod nadzorem imperialnym Ministra Środowiska, prowadzi Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe.

88. Stosownie do szczegółowej analizy, zawartej w załączniku nr 1 do niniejszego pisma procesowego, Lasy Państwowe nie stanowią części składowej aparatu Państwa Polskiego rozumianego m.in. jako zbiór jednostek instytucjonalnych zaliczanych do sektora rządowego i samorządowego (załącznik nr 1 str. 191-209). Na gruncie polskiego porządku prawnego Lasy Państwowe należy identyfikować jako przedsiębiorcę należącego do części publicznej sektora jednostek instytucjonalnych skupiających przedsiębiorców (załącznik nr 1 str. 210-232), działającego w oparciu o własną zdolność prawną na zasadzie samowystarczalności finansowej oraz z wykorzystaniem zasobów majątkowych Skarbu Państwa, stanowiących w swoim zintegrowaniu przedsiębiorstwo wykorzystywane do prowadzenia przez LP działalności wytwórczej w zakresie:
- 1) gospodarki leśnej;
 - 2) usługowego wspomaganie i wyręczenia administracji publicznej w odniesieniu do jej obowiązków w sferze dominium;
 - 3) zarobkowania poza gospodarką leśną (działalność dodatkowa),
jak również
 - 4) rozwoju (działalność rozwojowa *sensu stricto* oraz tzw. miękka działalność rozwojowa).
89. Korzystając ze składników majątkowych Skarbu Państwa dla realizacji swojego uprawnionego obszaru działalności, Lasy Państwowe nie dokonują tego nieodpłatnie. Odpłatnością jest tu:
- 1) wartość wyżej wymienionych usług wspomaganie i wyręczenia administracji publicznej (w tej części, za jaką LP nie otrzymują wynagrodzenia),
oraz
 - 2) wartość świadczeń z realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu (również w tej części, w jakiej LP nie otrzymują wynagrodzenia za te świadczenia).
90. Ukierunkowywanie sposobu działania Lasów Państwowych na realizację szeroko rozumianej polityki Rady Ministrów następuje poprzez wydawanie przez Ministra Środowiska aktów nadzorczych o charakterze administracyjno-prawnym, polecających Lasom Państwowym (np. w wykonaniu art. 34a ustawy o Radzie Ministrów) podjęcie określonych działań, przy czym jest oczywiste, że taki akt nie powinien naruszać przepisów prawa powszechnie obowiązującego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

91. W danym przypadku Minister Środowiska skorzystał z możliwości, o której mowa w zdaniu poprzedzającym, polecając na piśmie skonkretyzowanie sposobu realizacji Planu Zadań Ochronnych opracowanego dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska i związanych z nim planów urządzenia lasu dla nadleśnictw puszczańskich, a jednocześnie instruując na piśmie, na czym skonkretyzowanie to ma polegać.
92. W ślad za tym, w dniu 17 lutego 2017 roku Dyrektor Generalny Lasów Państwowych wydał decyzję zarządczą nr 51. W tym miejscu nie może ująć uwadze, że decyzje zarządcze i zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych nie stanowią aktów administracyjno–prawnych. Są aktami pracowniczo–prawnymi i jako akty ogólnego zarządu (wiążące wyłącznie pracowników jednostek organizacyjnych LP) powinny być identyfikowane jako akty wykonywania prawa (tutaj akty wykonywania Planu Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska oraz akty wykonywania postanowień planów urządzenia lasu dla nadleśnictw puszczańskich będących z kolei aktami stosowania prawa o charakterze indywidualno–konkretnym).
93. Decyzje zarządcze Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych oraz zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych nie są nośnikiem nowości legislacyjnych, cechujących się doniosłością konwencjonalną. Są właśnie aktami konkretyzującymi (co do sposobu postępowania, a nie co do zasad i reguł) wykonywanie przepisów prawa powszechnego, przepisów prawa wewnętrznego oraz aktów stosowania prawa, a także niekiedy innych aktów wykonania prawa (zob. załącznik nr 1, str. 20, 39–43, 73, 143).
94. Taki właśnie charakter miała decyzja nr 51 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 17 lutego 2017 roku. Konkretyzowała ona sposób realizacji Planu Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska oraz sposób realizacji planów urządzenia lasu dla nadleśnictw puszczańskich, łącznie z aneksem do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża. Decyzja nr 51 Dyrektora Generalnego nie mogła być (i nie była) realizowana (co do sposobu funkcjonowania Lasów Państwowych) niezgodnie z PZO i PUL dla nadleśnictw puszczańskich. W szczególności (co oczywiste!!!) nie wymagała aneksowania PUL dla nadleśnictw Hajnówka, Browsk czy Białowieża.
95. W tym stanie rzeczy zabieg dokonany przez Komisję Europejską przy formułowaniu ostatecznej treści skargi do Trybunału Sprawiedliwości, polegający na rozciągnięciu zasięgu terytorialnego tej skargi także na Nadleśnictwo Browsk i Nadleśnictwo Hajnówka (właśnie pod pretekstem powołania się na casus decyzji nr 51), jest całkowitym nieporozumieniem.

96. Powyższe oznacza, że zarzut częściowej niedopuszczalności skargi KE, podniesiony przez Rzeczpospolitą Polską w odpowiedzi na tę skargę, jest bezspornie zasadny.

II.11. Wyjaśnienie z jakich powodów właściwe organy uznały, że z naukowego punktu widzenia nie ma racjonalnych wątpliwości co do braku negatywnych skutków dla integralności obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska, mimo różnych opinii naukowych wymienionych przez Komisję w pkt. 66-81 jej skargi

97. Odnosząc się do oczekiwanych przez Trybunał Sprawiedliwości od strony pozwanej wyjaśnień co do powodów, w związku z którymi „właściwe organy uznały, że z naukowego punktu widzenia nie ma racjonalnych wątpliwości co do braku negatywnych skutków dla integralności obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska, mimo różnych opinii naukowych wymienionych przez Komisję w pkt. 66–81 jej skargi”, Rzeczpospolita Polska w pierwszej kolejności pragnie zauważyć, że powołane punkty zostały zamieszczone w części IV uzasadnienia tejże skargi, której nadano tytuł „Co do zasadności skargi – argumenty prawne”.
98. Punkty 66–81 uzasadnienia do skargi zostały przez Komisję Europejską opatrzone podtytułem „Dowody naukowe wskazujące na negatywne skutki działań przewidzianych w aneksie 2016 na integralność Puszczy Białowieskiej PLC200004”.
99. Jest oczywiste, że dowody naukowe jako takie nie mogą stanowić argumentów prawnych uzasadniających skargę. Rzeczpospolita Polska przyjmuje zatem, że przedmiotowe „dowody naukowe” zostały przywołane przez Komisję Europejską dla wsparcia tezy, że aneks z 2016 został przyjęty dla Nadleśnictwa Białowieża bez wymaganego z prawnego punktu widzenia upewnienia się właściwych organów co do braku negatywnych jego skutków dla integralności obszaru Puszcza Białowieska, m.in. poprzez nieuwzględnienie stanu wiedzy naukowej na ten temat („Zdaniem Komisji, władze polskie przyjęły dnia 25 marca 2016 aneks do PUL bez upewnienia się, że nie wpłynie on niekorzystnie na integralność obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska”).
100. Jest bezsporne, że reprezentantem władz polskich, który w dniu 25 marca 2016 roku zatwierdził wyżej wymieniony aneks do PUL, był Minister Środowiska. Żadne przepisy prawne nie wymagają od Ministra Środowiska wprost dokonania (przed aktem zatwierdzenia przezeń PUL lub aneksu do PUL) kwerendy wiedzy naukowej związanej

z materiają tych dokumentów (dla upewnienia się, że PUL czy aneks do PUL nie wpłynie niekorzystnie na integralność obszarów wchodzących w skład sieci Natura 2000). Jak to już częściowo podniesiono w dotychczasowej treści niniejszego pisma procesowego, aneks do PUL z 2016 r. dla Nadleśnictwa Białowieża został zatwierdzony w wykonaniu przez Ministra Środowiska wszystkich dyspozycji norm prawnych, które w polskim porządku prawnym dotyczą zatwierdzania planów urządzenia lasu dla nadleśnictw. Nie jest przy tym bez znaczenia, że aneks z 2016 roku do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża został poddany sądowej kontroli administracyjno–prawnej. Kontrola ta nie doprowadziła do stwierdzenia, że omawiany aneks jest nielegalny – pomimo że jedna z pozarządowych organizacji ekocentrycznych wniosła kasację do Naczelnego Sądu Administracyjnego w tej sprawie. Omawiany aneks jest zatem w ramach polskiego porządku prawnego dokumentem całkowicie legalnym.

101. Niezależnie od powyższego, warto zanalizować szczegółowiej tzw. „dowody naukowe” przywołane w skardze przez Komisję Europejską, mające wskazywać na negatywne skutki działań przewidzianych w aneksie z 2016 r. na integralność Puszczy Białowieskiej PLC200004. Otóż za takie dowody Komisja Europejska uznała między innymi:

- 1) stanowisko w sprawie planów intensyfikacji użytkowania rębne Puszczy Białowieskiej zajęte w dniu 26 listopada 2015 r. przez Komitet Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk;
- 2) stanowisko w sprawie Aneksu do planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Białowieża przyjęte w dniu 4 grudnia 2015 r przez Radę Naukową Białowieskiego Parku Narodowego;
- 3) stanowisko w sprawie objęcia Puszczy Białowieskiej ochroną zajęte w dniu 24 marca 2016 roku przez Wydział Biologii Uniwersytetu Warszawskiego;
- 4) stanowisko Rady Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w sprawie planowanego zwiększenia wycinki drzew w Puszczy Białowieskiej z dnia 22 stycznia 2016;
- 5) list otwarty środowiska naukowego w sprawie Puszczy Białowieskiej opatrzony datą 8 kwietnia 2016 r., podpisany przez 25 profesorów, będący wezwaniem „do podjęcia zdecydowanych działań przeciwko przyjętemu planowi i długotrwałym eksperymentom, które mają być realizowane w puszczy;

- 6) list z dnia 10 maja 2016 r., podpisany przez siedmiu profesorów z zagranicy, skierowany do Prezesa Rady Ministrów, Prezydenta RP oraz Ministra Środowiska;
- 7) list otwarty skierowany w dniu 29 kwietnia 2017 roku do Ministra Środowiska, podpisany przez 66 naukowców;
- 8) wezwanie do natychmiastowego wstrzymania wycinki Puszczy Białowieskiej, sformułowane w dniu 5 lipca 2017 r. w trakcie 41. Sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO.
102. Odnosząc się do powyższych „dowodów naukowych” z autentycznym szacunkiem, nie sposób jednak uciec od konstatacji, że nie powołują się one na konkretne wyniki prac badawczych. Są to raczej (zob. załącznik nr 3 do niniejszego pisma procesowego) dokumenty inkorporujące apele (wezwania) lub/oraz protesty albo dokumenty postulatywne bądź dokumenty wyrażające przekonanie autorów co do słuszności wyznawanych przez nich poglądów.
103. Nie może przy tym ująć uwadze, że cztery z tych dokumentów sporządzono po dacie zatwierdzenia wyżej wymienionego aneksu do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża, a zatem w żadnym razie nie mogą one stanowić wsparcia tezy, że aneks ten przyjęto bez zapoznania się z dowodami naukowymi wskazującymi na negatywne skutki działań przewidzianych w aneksie (albowiem, co oczywiste, w dacie zatwierdzenia przedmiotowego aneksu „dowody” te po prostu nie istniały).
104. Pozostałe cztery z przywołanych przez Komisję Europejską „dowodów naukowych” zostały wytworzone jako dokumenty, które przez jednostkę wykonawstwa urzędzeniowego, projektującą aneks do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża, zostały potraktowane jako materiały konsultacyjne, zaś w toku przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania projektu ww. aneksu na środowisko - jako opinie interesariuszy. Wypowiedzi konsultacyjne oraz opinie mają to do siebie, że nie mają charakteru bezwzględnie władczego; stanowią akty oddziaływania niewładczego. Nie jest przy tym uprawnione twierdzenie, że w konkretnym przypadku wypowiedzi te oraz opinie nie zostały uwzględnione w toku projektowania aneksu oraz przeprowadzania ww. oceny.
105. Odnosząc się do „dowodów naukowych” będących w istocie dokumentami inkorporującymi apele (wezwania) lub/oraz protesty albo dokumentami postulatywnymi bądź dokumentami wyrażającymi przekonanie autorów co do słuszności wyznawanych przez siebie poglądów, Rzeczpospolita Polska pragnie podnieść, że pod koniec roku

2017, po dokonanej wizji terenowej niewyobrażalnych spustoszeń w Puszczy Białowieskiej po gradacji kornika drukarza, profesorowie piastujący funkcje członków Zgromadzenia Ogólnego Polskiej Akademii Nauk podjęli próbę wyartykułowania oficjalnego stanowiska PAN na temat działań prowadzonych w Puszczy Białowieskiej. Projekt tego stanowiska postulował powstrzymanie się od ingerencji ludzkiej w „procesy naturalne” zachodzące aktualnie w tym kompleksie leśnym. Choć – z braku kworum – takie oficjalne stanowisko nie zostało formalnie przyjęte, to nie może ująć uwadze, że głosy „za” i „przeciw” rozłożyły się niemal po równo.

106. Powyższe oznacza, że w Polsce środowisko naukowe jest aktualnie podzielone jeżeli chodzi o wyznawane poglądy na temat podejścia do działań w Puszczy Białowieskiej.

107. Co się zaś tyczy dowodów nie z wyznawanych poglądów, lecz dowodów naukowych *sensu stricto*, tj. konkretnych wyników prac badawczych, to w swojej skardze Komisja Europejska przywołała wprost :

1)wyniki badań naukowych z 2000 r. Bobca i in., twierdząc przy tym , iż udowodniły one, że „drzewostany (...) trzech siedlisk przyrodniczych niepoddane działaniom gospodarczym na terenie Puszczy Białowieskiej znajdują się w lepszym stanie ochronnym, jeśli chodzi o ich strukturę wiekową (jako ważny element stanu ochrony siedliska), niż na terenie poddanym czynnym działaniom gospodarki leśnej;

2)wyniki badań Kułakowskiego z grudnia 2016 r., w którym autor doszedł do wniosku, że usuwanie martwych drzew i sztuczne odnowienie na siedliskach lasów bagiennych może spowodować zmiany prowadzące do zniszczenia tych unikatowych siedlisk;

3)analizę dostępnej literatury na temat wpływu cięć sanitarnych w drzewostanach pokłeskowych, opublikowaną przez Thorn'a i in. w 2017 r., w której (jak twierdzi KE) stwierdzono, że „usuwanie posuszu w ramach >cięć sanitarnych< jest nie do pogodzenia z celami ochrony obszarów chronionych, oraz że pozostawienie martwego drewna w lesie jest konieczne celem ochrony różnorodności biologicznej”.

108. W dacie opracowywania projektu aneksu do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża oraz przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania projektu ww. aneksu na środowisko ww. praca badawcza Bobca i in. była znana. Rzeczpospolita Polska jest zmuszona stwierdzić, że autorzy doszli w niej do wniosków, które nie wytrzymują

konfrontacji z rzeczywistością i w sposób oczywisty są absurdalne. Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stan różnorodności biologicznej, związanej z krajobrazami leśnymi, jest bezspornie lepszy aniżeli w innych częściach Europy. Jest następstwem, liczącej dziesiątki lat, koegzystencji:

1) biernej ochrony przyrody w:

a) ścisłych rezerwach przyrody
oraz

b) na powierzchniach doświadczalnych,

2) czynnej ochrony przyrody, realizowanej metodami pasywnej gospodarki leśnej w:

a) rezerwach częściowych,

b) w tych częściach parków narodowych, które nie są objęte ochroną bierną, jak również

c) w innych lasach (np. aktualnie w „gospodarczej” części Puszczy Białowieskiej),

3) trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (oznaczającej zrównoważone zintegrowanie realizacji produkcyjnych funkcji lasu z realizacją pozaprodukcyjną funkcją lasu, w tym funkcją lasu jako zbiornika bogactwa przyrodniczego) – realizowanej na absolutnie dominującym areale lasów.

109. Jest bezsporne, że zróżnicowanie struktury wiekowej drzewostanów stanowi aksjomatyczny warunek kształtowania się należytej różnorodności biologicznej w podejściu krajobrazowym.

110. Choć wyniki badań zawarte w pracy Kułakowskiego oraz meta-analizie Thorn'a zostały opublikowane po dacie wprowadzenia aneksu do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża do obrotu prawnego (a zatem w żadnym razie nie mogą one stanowić wsparcia tezy, że aneks ten przyjęto bez zapoznania się z dowodami naukowymi wskazującymi na negatywne skutki działań przewidzianych w aneksie, albowiem w dacie zatwierdzenia aneksu przedmiotowe prace naukowe nie były jeszcze opublikowane), to nie można nie zauważyć, że nie odnoszą się one wprost do stanów faktycznych (do procesów zachodzących od roku 2012 na terenie Puszczy Białowieskiej w następstwie radykalnego ograniczenia poziomu użytkowania głównego lasu na mocy decyzji Ministra Środowiska z dnia 9 października 2012 roku), jak również nie odnoszą się one

wprost do sposobu gospodarowania martwym drewnem, jakie faktycznie ma miejsce w nadleśnictwach puszczańskich (o czym dalej).

111. Oprócz dowodów *stricte* naukowych, wymienionych w pkt 107, konkretne prace badawcze na temat skutków różnych scenariuszy działań w ramach krajobrazów leśnych, w tym dotkniętych procesami gradacyjnymi, są zawarte w przywołanych przez Komisję (zob. załącznik nr 4 do niniejszego pisma) dwóch dokumentach autorstwa Państwowej Rady Ochrony Przyrody :

1)w opinii „w sprawie projektu aneksu do Planu urządzania lasu Nadleśnictwa Białowieża”, sformułowanej przez Państwową Radę Ochrony Przyrody w dniu 18 listopada 2015 r.,

oraz

2)w stanowisku „Państwowej Rady Ochrony Przyrody w sprawie stanu Puszczy Białowieskiej, podejmowanych na jej terenie działań ochronnych (...)” z dnia 6 lipca 2016 r.

112. W swojej opinii z dnia 18 listopada 2015 roku Państwowa Rada Ochrony Przyrody na dowód, iż ograniczanie populacji kornika drukarza na terenie „gospodarczej” części Puszczy Białowieskiej nie ma naukowego uzasadnienia, przywołała prace: (1) Karpíńskiego (1935), (2) Bałazego (1966; 1968), (3) Okołowa (1982; 1987), (4) Łozińskiego (2002), (5) Gutowskiego i in. (2002; 2004), (6) Starzyka i in. (2005), (7) Grodzkiego i in. (2006) oraz (8) Fashe i Henrich’a (2011).

113. Z kolei w stanowisku z dnia 6 lipca 2016 r Państwowa Rada Ochrony Przyrody, po dokonaniu lustracji terenowej, oceniając retrospektywnie, iż działania podjęte przez Lasy Państwowe na terenie „gospodarczej” części Puszczy Białowieskiej są prawidłowe, służą należytemu realizowaniu Planu Zadań Ochronnych, przywołała na dowód 90 pozycji literatury przedmiotu oraz 32 pozycje bibliograficzne.

114. Oznacza to, że w temacie zjawisk gradacyjnych w krajobrazach leśnych przeważają prace naukowe wskazujące na potrzebę aktywnego do nich podejścia.

115. W dacie projektowania aneksu do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża oraz w toku przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania projektu tego aneksu na środowisko wyniki prac naukowych, o których mowa w ustępie [102] niniejszego pisma procesowego, były znane i odpowiednio uwzględnione (w takim zakresie, w jakim na to zasługiwały).

116. Nie może jednak ująć uwadze, że wszystkie bezpośrednio lub pośrednio przywołane przez Komisję Europejską w jej skardze na Rzeczpospolitą Polską prace badawcze:
- 1) po pierwsze, nie dotyczą (ze względu na daty publikacji, jakże odległe od roku 2012) zaistniałych skutków działań podjętych w realizacji aneksu z 2016 (co sugeruje podtytuł do pkt. 66–81 skargi), lecz skutków, które w świetle wyników prac badawczych mogą przypuszczalnie wystąpić;
 - 2) po drugie (co Rzeczpospolita Polska stwierdziła w trakcie projektowania aneksu i przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania tego dokumentu na środowisko), w odniesieniu *stricto* do Puszczy Białowieskiej mają charakter przyczynkowski, opierając się na bardzo skąym materiale empirycznym;
 - 3) po trzecie, nie dotyczą procesu gradacyjnego, który aktualnie rozwija się na terenie Puszczy Białowieskiej – procesu, który nie ma (co do skali, przebiegu i spustoszeń poczynionych w środowisku przyrodniczym) żadnego porównania ze zjawiskami gradacyjnymi mającymi miejsce na Nizie Europejskiej w przeszłości (podczas rozprawy głównej w dniu 12 grudnia 2017 r. mówił o tym jednoznacznie Profesor Hilszczański, bez wątpienia najwybitniejszy w Polsce ekspert od korników, podnosząc, że w Puszczy Białowieskiej mamy aktualnie do czynienia *de facto* nie z procesem naturalnym, lecz z dziejową katastrofą ekologiczną).
117. W przywołanym powyżej stanie faktycznym, przy projektowaniu aneksu do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża oraz w toku przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania projektu tego aneksu na środowisko, tylko w bardzo ograniczonym zakresie można było oprzeć się (i oparto się) na dorobku naukowym (z tego właśnie względu, że w roku 2016 było oczywiste, że dorobek ten nie odnosi się praktycznie wcale do faktycznego przebiegu gradacji kornika drukarza w Puszczy Białowieskiej).
118. Przy ocenie aktu zatwierdzania ww. aneksu nie bez znaczenia jest przy tym taka oto okoliczność, że funkcja organu zatwierdzającego aneks do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża, przypadająca w roku 2016 osobie Prof. Jana Szyszko, niekwestionowanemu autorytetowi naukowemu w zakresie diagnozowania i sterowania procesami naturalnymi w środowisku leśnym, jednemu z dwóch (po Świętym Janie Pawle II) polskich laureatów najwyższego wyróżnienia Papieskiej Akademii Nauk (wyróżnienia doceniającego dorobek naukowy Prof. Jana Szyszko w dziedzinie ochrony środowiska, zwanego potocznie „papieskim Noblem”).

119. Jak to w sposób dobitny pokazują wyniki wielkoobszarowej inwentaryzacji bogactwa przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, prowadzonej w Puszczy Białowieskiej corocznie od roku 2016, droga obrana przez Rzeczpospolitą Polską okazała się drogą słuszną, albowiem w szczególności:

1) ilość martwego drewna nagromadzona w układzie krajobrazowym w Puszczy Białowieskiej zapewniła utrzymanie bezspornie korzystnej (bogatej pod względem liczby gatunków i pod względem liczebności każdego z nich) biologicznej różnorodności saproksylicznej, w szczególności w odniesieniu do chrząszczy saproksylicznych będących przedmiotem zainteresowania UE (była już o tym mowa w szczegółach w niniejszym piśmie procesowym);

2) powstrzymanie rozprzestrzeniania się gradacji kornika drukarza pozwoliło na zachowanie bardzo korzystnego dobrostanu przyrodniczego, związanego z żywymi, zamierającymi oraz martwymi świerkami (w tym – o czym też była mowa powyżej – doprowadziło do ukształtowania licznego występowania dzięcioła biało-grzbiecatego, dzięcioła trójpalczastego, sóweczki i włośchatki), a z drugiej strony skutkowało przeciwdziałaniem:

a) degradacji grądowych siedlisk przyrodniczych i innych siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem zainteresowania UE, w tym przeciwdziałaniem:

i. monotypozacji polegającej na trwałym i nieodwracalnym opanowywaniu terenu przez graba i leszczynę,

lub

ii. stepowieniu związanemu z opanowywaniem terenu przez trzcinnik;

b) dezintegracji różnorodności biologicznej poprzez rozerwanie łańcucha wymiany materii, energii i informacji w miejscach spustoszonych wskutek rozpadu świerczyn – tj. przeciwdziała zjawiskom, które w świetle wyników wyżej wymienionej inwentaryzacji przyrodniczej zostały już stwierdzone w miejscach, w których rozpad świerczyn nastąpił przed podjęciem działań ochronnych, do których w wykonaniu PZO można było przystąpić po przyjęciu aneksu do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża.

120. Biorąc pod uwagę to wszystko, co zawarto w dotychczasowej treści niniejszego pisma procesowego, Rzeczpospolita Polska jako strona pozwana z całą stanowczością podkreśla, że nie ma żadnych podstaw do twierdzenia, że przyjmując aneks do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża nie upewniła się, że nie wpłynie to niekorzystnie na integralność obszarów OZW i OSO PLC200004 Puszcza Białowieńska.

II.12. Dokładne wskazanie podjętych środków ochronnych i ewentualnych środków alternatywnych, które mogły być zostać podjęte

121. Środki ochronne podjęte przez Rzeczpospolitą Polską dla: (1) zachowania i poprawy należytego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotem zainteresowania UE na terenie „gospodarczej” części Puszczy Białowieńskiej, ale również dla (2) kształtowania bezpieczeństwa publicznego na tym terenie, są pochodną polskiego porządku prawnego.
122. Rzeczpospolita Polska w ramach polskiego porządku prawnego dokonała implementacji wszystkich dyrektyw unijnych dotyczących problematyki ochrony środowiska, w tym ochrony przyrody, nie wyłączając dyrektywy siedliskowej i dyrektywy ptasiej.
123. W swojej skardze na Rzeczpospolitą Polską Komisja w żadnym jej miejscu nie podniosła, że akty prawne rangi ustawowej, dotyczące ochrony środowiska, czy Plan Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieńska jako akt prawa powszechnego o miejscowym charakterze, są niezgodne z prawem Unii Europejskiej.
124. Zgodnie art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo Ochrony Środowiska, ochrona „zasobów środowiska realizowana jest na podstawie tej ustawy oraz przepisów szczególnych”, przy czym zgodnie z art. 81 ust. 4 pkt 1 Prawa Ochrony Środowiska, szczególne zasady ochrony lasów określają przepisy ustawy o lasach.
125. Zgodnie z art. 14b ust. 3 ustawy o lasach z dnia 28 września 1991 roku, gospodarka leśna wykonywana zgodnie z wymaganiami dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej nie narusza przepisów o ochronie poszczególnych zasobów, tworów i składników przyrody, w szczególności przepisów art. 51 i art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, przy czym na mocy art. 3 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz ustawy o lasach z prawnego punktu widzenia gospodarka leśna stanowiła w Polsce do końca roku 2017 działalność nienaruszającą zakazów, o których mowa w art. 52 ust. 1 pkt. 1–3, 7, 8, 12 i 13 ustawy o ochronie

- przyrody, w przypadku, gdy była wykonywana na podstawie planów, które zostały poddane strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.
126. Zgodnie z art. 35. ust 1 ustawy o lasach nadleśniczy jest obowiązany prowadzić samodzielnie gospodarkę leśną w nadleśnictwie na podstawie planu urządzenia lasu, ponosząc przy tym odpowiedzialność za stan lasu.
127. Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o lasach, w celu zapewnienia powszechnej ochrony lasów właściciele lasów są obowiązani do kształtowania równowagi w ekosystemach leśnych, podnoszenia naturalnej odporności drzewostanów, a w szczególności do: 1) wykonywania zabiegów profilaktycznych i ochronnych zapobiegających powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów; 2) zapobiegania, wykrywania i zwalczania nadmiernie pojawiających i rozprzestrzeniających się organizmów szkodliwych.
128. Zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy o lasach, każdy nadleśniczy jest obowiązany do wprowadzenia okresowego zakazu wstępu do lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa w razie gdy: 1) wystąpiło zniszczenie albo znaczne uszkodzenie drzewostanów lub degradacja runa leśnego; 2) występuje duże zagrożenie pożarowe; 3) wykonywane są zabiegi gospodarcze związane z hodowlą, ochroną lasu lub pozyskaniem drewna.
129. W polskim porządku prawnym nie ma podziału na lasy naturalne oraz lasy gospodarcze, w tym lasy gospodarcze powstające z przekształcenia lasów naturalnych.
130. Lasy pokrywające terytorium Polski można z prawnego punktu widzenia podzielić na:
- 1) lasy objęte bierną ochroną przyrody (lasy stanowiące rezerваты ścisłe oraz powierzchnie doświadczalne);
 - 2) lasy objęte czynną ochroną przyrody realizowaną z zastosowaniem pasywnej gospodarki leśnej (przede wszystkim lasy wchodzące w skład rezerwatów częściowych oraz lasy we władaniu parków narodowych);
 - 3) lasy objęte obowiązkiem prowadzenia z ich wykorzystaniem trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.
131. Wszystkie praktycznie lasy znajdujące się w zarządzie Lasów Państwowych są lasami naturalnymi, tj. lasami gospodarczymi cechującymi się zdolnością do samoregulacji kontrolowanej wszakże i modyfikowanej metodami gospodarki leśnej.
132. Choć w odniesieniu do lasów znajdujących się w zarządzie nadleśnictw puszczańskich postanowiono od roku 2012 główny nacisk położyć na realizację w ramach gospodarki

leśnej przede wszystkim pozaprodukcyjnej funkcji lasów jako „zbiornika” różnorodności biologicznej, to nie zwalniało to (i nadal nie zwalnia) nadleśniczych z wykonywania ww. przepisów art. 9 ust. 1 oraz art. 26 ust. 3 ustawy lasach. Nadleśniczowie mieli (i mają) prawny obowiązek zapobiegania, wykrywania i zwalczania nadmiernie pojawiających i rozprzestrzeniających się organizmów szkodliwych oraz wykonywania zabiegów profilaktycznych i ochronnych zapobiegających powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów, a także wprowadzania okresowego zakazu wstępu do lasu wszędzie tam, gdzie drzewostany zostały zniszczone lub poważnie uszkodzone, oraz w każdym miejscu prowadzenia w drzewostanach działań polegających m.in. na pozyskiwaniu drewna.

133. W polskim porządku prawnym obowiązuje zasada interpretacyjna racjonalnego (rozsądnego) ustawodawcy. Skoro rozsądny ustawodawca nałożył na nadleśniczych obowiązek wprowadzania okresowego zakazu wstępu do lasu w każdym miejscu zniszczenia lub poważnego uszkodzenia drzewostanów oraz w każdym miejscu prowadzenia m.in. pozyskiwania drewna, to oznacza to, że prawodawca działając w imieniu suwerena uznał te miejsca w sposób bezwarunkowy za miejsca występowania zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego. Skoro rozsądny ustawodawca nałożył na nadleśniczych obowiązek wprowadzania ww. zakazów wstępu do lasu okresowo, a nie na stałe, to oznacza to, że obowiązkiem nadleśniczych jest podejmowanie wszelkich działań dla wyeliminowania (tak szybko, jak to tylko możliwe) owego zagrożenia, aby były to miejsca cechujące się bezpieczeństwem publicznym i aby były one powszechnie dostępne dla ludzi (należy bowiem mieć na względzie, że zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy o lasach, lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, nieobjęte stałym lub okresowym zakazem wstępu, powinny być udostępniane dla ludności).
134. Zgodnie z najlepszą wiedzą praktyczną, nie ma innej metody walki z nadmiernie występującym ksylofagiem, jakim jest kornik drukarz, aniżeli systematyczne identyfikowanie, usuwanie i wywożenie drzew świerkowych opanowanych przez tego owada. Metoda ta jest powszechnie stosowana i aprobowana przez środowiska naukowe w Niemczech, Francji, Austrii, Szwajcarii, Czechach i Słowacji.
135. Jak to już podniesiono powyżej, plany zadań ochronnych są aktami zawierającymi przepisy powszechnie miejscowo obowiązujące. Zgodnie z polskim porządkiem prawnym, postanowienia planów zadań ochronnych nie mogą popadać w sprzeczność z

przepisami prawa zawartymi w aktach rangi ustawowej ani nie mogą być wykonywane sprzecznie z tymi przepisami.

136. Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, iż Rzeczpospolita Polska nie miała alternatywy prawnej dla scenariusza postępowania w „gospodarczej” części Puszczy Białowieskiej, jaki od roku 2016 został wprowadzony w życie, obejmując realizowanie zadań ujętych w PZO, jednak dokonywanie tego bez naruszania art. 26 ust. 3 ustawy o lasach (wprowadzanie okresowego zakazu wstępu do lasów w miejscach uszkodzonych przez kornika z równoczesnym likwidowaniem tego uszkodzenia poprzez usuwanie martwych drzew dla kształtowania bezpieczeństwa publicznego) oraz art. 9 ust. 1 ustawy o lasach (zapobieganie, wykrywanie i zwalczanie nadmiernie pojawiających i rozprzestrzeniającego się kornika drukarza poprzez wycinkę i wywóz drzew zasiedlonych).
137. Za istotne uzupełnienie scenariusza, o którym mowa w pkt 136, uznać należy opracowanie i wprowadzenie do praktyki na skalę dotąd nigdzie niespotykaną wielkoobszarowej corocznej inwentaryzacji dziedzictwa kulturowego oraz bogactwa przyrodniczego w Puszczy Białowieskiej, dokonywanej przez wybitnych ekspertów.
138. Droga obrona przez Rzeczpospolitą jest nie tylko w pełni zgodna z kryterium legalności (w polskim porządku prawnym nie ma dla niej alternatywy prawnej), lecz również w świetle omówionych już wyników inwentaryzacji przyrodniczej okazała się skuteczna:
- 1) jeżeli chodzi o przywracanie i utrzymanie w Puszczy Białowieskiej należytego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, będących przedmiotem zainteresowania UE,
oraz
 - 2) jeżeli chodzi o przywracanie i utrzymywanie w Puszczy Białowieskiej należytego stanu ochrony gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk.
139. Kierując się najdalej idącą zasadą ostrożności i zasadą szacunku dla odmiennych poglądów naukowych, na niebagatelnym areale Puszczy Białowieskiej ustanowiono „obszar badań naukowych” dla śledzenia procesów, jakie będą tam zachodzić przy powstrzymaniu się człowieka od stosowania interwencji z użyciem metod gospodarki leśnej (przy czym należy mieć na względzie, że zgodnie z art. 26 ust. 2 pkt 2 ustawy o lasach, lasy stanowiące powierzchnie doświadczone są obejmowane stałym zakazem wstępu). Ustanawiając ten swoisty obszar Rzeczpospolita Polska chciała

przede wszystkim uzyskać w funkcji czasu bezpośrednie dowody rozstrzygające ostatecznie, która ze stron sporu co do podejścia do kształtowania dobrostanu przyrodniczego w krajobrazach leśnych ma rację: strona ekocentryczna (krajobrazy leśne, choćby miały one wyspowy charakter, należy pozostawić samym sobie) czy Rzeczpospolita Polska jako strona twierdząca (zgodnie zresztą w porządku prawnym obowiązującym w Polsce), że w lasach naturalnych o gospodarczym znaczeniu dobrostan przyrodniczy powinien być kształtowany metodami trwale zrównoważonej gospodarki leśnej lub metodami czynnej ochrony przyrody (ochrona przyrody realizowana metodami pasywnej gospodarki leśnej).

140. Scenariusz, o którym mowa w pkt 137, Rzeczpospolita Polska zmuszona była istotnie skorygować w następstwie postanowienia Trybunału Sprawiedliwości w sprawie środka tymczasowego. W postanowieniu tym (do czasu wyroku w sprawie głównej) na Polskę nałożono *de facto* obowiązek powstrzymania się:

1) od ochrony przyrody w „gospodarczej” części Puszczy Białowieskiej realizowanej metodami pasywnej gospodarki leśnej,

a także

2) od trwałego usuwania (poprzez ścinanie suchych drzew stojących) zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego związanego z występowaniem zniszczonych lub poważnie uszkodzonych drzewostanów w „gospodarczej” części Puszczy Białowieskiej -

wszędzie tam, gdzie można to zastąpić zakazem wstępu do lasu.

141. Rzeczpospolita Polska dostosowała się do tego postanowienia, jednak nie można nie zwrócić uwagi na to, że zgodnie z polskim porządkiem prawnym zakaz wstępu do lasu może mieć w takich przypadkach jedynie charakter okresowy i na dłuższą metę takie rozwiązanie jest niezgodne z polskim porządkiem prawnym nakazującym nadleśniczemu ograniczanie nadmiernie pojawiającego się i rozprzestrzeniającego kornika drukarza oraz udostępnianie Puszczy Białowieskiej dla ludności m.in. poprzez przywracanie bezpieczeństwa publicznego w lesie w sposób trwały. Rzeczpospolita Polska twierdzi, że długotrwałe stosowanie środka tymczasowego będzie prowadzić do istotnego pogorszenia się dobrostanu przyrodniczego w Puszczy Białowieskiej.

II.13. Uzasadnienie twierdzenia zawartego w pkt. 86 odpowiedzi na skargę, zgodnie z którym "obszar niewyłączony z gospodarki leśnej w nadleśnictwie Białowieża wynosi 3401 ha (w tym powierzchnia leśna 2470 ha), co stanowi 5,4% powierzchni obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska", tj. około 28% tego nadleśnictwa; w szczególności wyjaśnienie spójności tych danych w stosunku do danych przedstawionych na stronie 10 odpowiedzi na uzasadnioną opinię (załącznik A12 do skargi) i w komunikacie Ministerstwa Środowiska z dnia 11 lipca 2017 r. (załącznik A16 do skargi), z których wynika, że wchodzące w grę działania aktywnej gospodarki leśnej obejmują powierzchnię 34000 ha w obrębie trzech nadleśnictw

142. Obydwa stwierdzenia są prawdziwe i zgodne z sobą. Pierwsze odnosi się tylko do nadleśnictwa Białowieża, gdzie niewyłączony obszar wynosi 3401 ha. Drugie stwierdzenie odnosi się do trzech puszczańskich nadleśnictw łącznie (Białowieża, Browsk, Hajnówka), w których sumaryczna powierzchnia niewyłączona z gospodarowania wynosi 34 000 ha.

II.14. Wyjaśnienie argumentu zawartego między innymi w pkt. 108 i nast. skargi oraz w pkt 85. odpowiedzi na skargę, opartego na istnieniu stref wyłączonych z cięć sanitarnych (powierzchnie referencyjne, posusz, rezerwaty przyrody, siedliska bagienne i wilgotne)

143. W swojej skardze Komisja Europejska nieprawidłowo zinterpretowała funkcje „obszaru badań naukowych”, zwanego powierzchniami referencyjnymi. Jak to podniesiono w pkt 139, powierzchnie referencyjne ustanowiono w celu uzyskania bezpośrednich dowodów rozstrzygających ostatecznie, która ze stron sporu co do podejścia do kształtowania dobrostanu przyrodniczego w krajobrazach leśnych ma rację: strona ekocentryczna czy Rzeczpospolita Polska.

144. Zmitygowanie rzekomo negatywnych skutków dla dobrostanu przyrodniczego, związanych z przystąpieniem przez Rzeczpospolitą Polską do realizacji aneksu do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża, nie było zatem celem ustanowienia powierzchni

referencyjnych – choć trudno nie zauważyć, że w następstwie utworzenia takiego „obszaru badań naukowych” wielkość areálu Puszczy Białowieskiej (rozpatrywanej łącznie z Białowieskim Parkiem Narodowym) objętego bierną ochroną przyrody wzrosła w sposób niebagatelny. Aktualnie (nie licząc powierzchni objętych okresowym zakazem wstępu do lasu) areál Puszczy Białowieskiej, w którym nie można prowadzić trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, jest dominujący w stopniu absolutnym.

II.15. Dokładne wskazanie, w jaki sposób zostało wykorzystane drewno pozyskane w wyniku cięć przeprowadzonych od roku 2016

145. Jak to wynika z dotychczasowej treści niniejszego pisma, w swoim działaniu na terenie Puszczy Białowieskiej Rzeczpospolita Polska nie kieruje się względami zysków ekonomicznych. Motywem działania Rzeczpospolitej Polskiej jest przywracanie i utrzymywanie w realizacji PZO - z poszanowaniem przepisów prawnych wyższej rangi - dobrostanu przyrodniczego w Puszczy Białowieskiej oraz kształtowanie bezpieczeństwa publicznego w celu powszechnego udostępniania Puszczy dla ludności. Do nadleśnictw puszczańskich Lasy Państwowe dopłacają corocznie niebagatelne kwoty środków pieniężnych, związanych z funduszem leśnym.
146. Ilość martwego drewna nagromadzona aktualnie w Puszczy Białowieskiej jest w układzie krajobrazowym całkowicie wystarczająca dla zapewnienia należytej różnorodności biologicznej organizmów saproksylicznych. Dalsze odkładanie się martwego drewna stwarza narastające zagrożenie pożarowe dla Puszczy Białowieskiej, a ponadto przyczynia się do niepotrzebnego wzrostu stężenia gazów cieplarnianych w atmosferze.
147. Określona część drewna martwego powinna zatem być wywożona z terenu Puszczy Białowieskiej. Spieniężanie takiego drewna jest zjawiskiem racjonalnym, zmniejszającym deficytowość nadleśnictw puszczańskich. W parkach narodowych drewno pozyskiwane w realizacji planów zadań ochronnych parków narodowych również z tych względów podlega spieniężaniu.
148. Według daty zbliżonej do daty sporządzenia niniejszego pisma procesowego, od roku 2016 ogółem pozyskano 253 985 m³, w tym na zapasie (w lesie) pozostaje 45 173 m³. Sprzedano 219 942 m³, z czego na potrzeby własne nadleśnictw 1644 m³, a w sprzedaży detalicznej (na potrzeby lokalne) – 35 866 m³. Sprzedaż z tytułu umów z przedsiębiorcami przerabiającymi surowiec drzewny wyniosła 182 432 m³ (również

częściowo przedsiębiorcy lokalni). Poza wskazaną wyżej ilością, ścięto około 27 tys. m³ drewna, które pozostawiono do naturalnego rozkładu (dotyczy to w szczególności drzew zagrażających bezpieczeństwu publicznemu w rezerwach i strefach referencyjnych).

III. PODSUMOWANIE

149. Pozostaje poza dyskusją, że obecnie (nie tylko w Polsce) ścierają się dwa podejścia do kształtowania dobrostanu przyrodniczego w lasach naturalnych o gospodarczym znaczeniu: (1) podejście ekocentryczne, postulujące wycofanie się człowieka z ingerencji za pomocą inżynierii leśnej w procesy ekologiczne zachodzące w tych lasach, oraz (2) podejście zrównoważone, przewidujące w kształtowaniu dobrostanu przyrodniczego koegzystencję trwale zrównoważonej gospodarki leśnej w dominującej części krajobrazów leśnych z ochroną przyrody realizowaną metodami pasywnej gospodarki leśnej (parki narodowe oraz rezerwy częściowe) oraz bierną ochroną przyrody w rezerwach ścisłych.
150. Spór ten z gospodarczego punktu widzenia (z punktu widzenia roli surowca drzewnego w gospodarkach narodowych), ale przecież także z przyrodniczego punktu widzenia, ma fundamentalne wręcz znaczenie.
151. Jednocześnie załączam materiał prezentowany na rozprawie w dniu 12 grudnia 2017 (załącznik 5), a także analizę statystyczną wyników badań naukowych przeprowadzonych w Puszczy Białowieskiej, obszarze Natura 2000 (załącznik 6).

Bogusław Majczyna

Pełnomocnik Rzeczypospolitej Polskiej

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Numer	Tytuł załącznika
1	Treść załącznika nr 1 do Powiadomienia skierowanego przez Rzeczpospolitą Polską do Komisji Europejskiej w wykonaniu żądania zawartego w pkt.3 Postanowienia Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20 listopada 2017 r w sprawie C – 441/17 R.
2	Mapy tematyczne
3	Stanowiska zajęte w sprawie Puszczy Białowieskiej przez_różne gremia
4	Dokumenty sporządzone w sprawie działań w Puszczy Białowieskiej przez Państwową Radę Ochrony Przyrody
5	Analiza statystyczna wyników badań naukowych przeprowadzonych w Puszczy Białowieskiej, obszarze Natura 2000
6	Prezentacja z dnia 12 grudnia 2017 r.